National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA Ont.
Bibliothèque Nationale
K1A ON4
SEP 14 1983
NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 66 (2987) XXXII aastakäik | Neljapäeval, 8. septembril 1983 — Thursday, September 8, 1983 | Üksiknumbri hind 60 centi

Shultz ja Gromõko kohtuvad

WASHINGTON — USA välisminister George Shultz tahab pidada nõu N. Liidu välisministri Andrei Gromõkoga esimest korda sel aastal. Shultz on Madriidis 7. kuni 9. septembrini inimõiguste kokkuleppe asjus. On olemas arvamisi, et kaks välisministrit võiksid kohtuda Madriidis, kus tuleks arutusele suurema tippkonverentsi korraldamine tuleval aastal kahe riigi presidentide vahel.

Uued võitlused Tshaadis

D'DJAMENA — Prantsuse sõjalennukid aitasid tagasi lüüa Liibüa toetusel võitlevaid mässulisi Tshaadi idaosas — ilma et nad ühtki pommi või lasku tulistanuks; ainult suure kiirusega madallennul vastaste kohal lennates. Neli prantsuse Jaguars kihutasid üle ründavate üksuste, kes sattusid paanikasse ja taandusid nende poolt päeva paar varem saavutatud edumaast. Samal ajal Tshaadi valitsusväed jälitasid neid vangistades ja neist paljusid surmates.

Shamir moodustab koalitsioonivalitsust

JERUUSALEMM — Iisraeli endine välisminister Yitzhak Shamir on alustanud uue parempoolse koalitsioonivalitsuse moodustamist. 67-aastane Shamir asus nädal tagasi parempoolse herut-partei juhi kohale ja on enesele juba parlamendi 120 liikme hulgas kindlustanud 64 liikme toetuse. Shamir on, nagu endine peaminister Menachem Begin, kuulunud juutide terroriorganisatsiooni Stern liikmeskonda.

7000 võtsid osa „isamaa messist"

VARSSAVI — Umbes 7000 Solidaarsuse toetajat võtsid osa katoliku „kodumaa messist", kui samal ajal rahutustevastane politsei piiras sisse vana linnaväljaku, et blokeerida keelustatud ametiühingu demonstratsiooni. Kommunistlikud võimud olid kartnud, et väljakut võidakse kasutada valitsusevastaseks demonstratsiooniks, kolmapäeval ametiühingu kokkuleppe kolmandal aastapäeval. Kirikus on iga kuu viimasel pühapäeval pärast Solidaarsuse laiali saatmist peetud „mess kodumaale".

Hiinat puhastatakse maoistidest

NEW YORK — Hiina juht Deng Ziaoping on valmistumas ühiskonna puhastamiseks vasakpoolsete Mao Tse-Tungi pooldajaist, keda arvatakse olevat Rahva Vabastamise Armees. Parris Chang, Aasia uurimiste juhataja Pennsylvania ülikoolis ütles, et kampaania on armee reformeerimiseks kui osa üldisest plaanist 79-aastase Dengi austamiseks ja näitab praeguse valitsuse kartust, et maoism ei ole rahva hulgas sugugi mitte surnud, eriti mitte 4,2 miljonilises armees.

Moskvas aeti laiali Hare Krishna liikmed

MOSKVA — N. Liidu politsei lõhkus salajase Hare Krishna usukultuse sekti ja vangistas selle juhi, kirjutati Moskva ajalehes. Grupp hõlmas Sverdlovski tööstuslinnas suurema arvu professionaalseid isikuid, kaasaarvatud ülikoolide õppejõud, üks astronoom ja üks ajalehe toimetaja. See oli teine teade kolme kuu jooksul haaranguist Hare Krishna sekti vastu. See india müstiline kultus on viimastel aastatel põhjustanud usulisi ümberpööramisi ka Läänes.

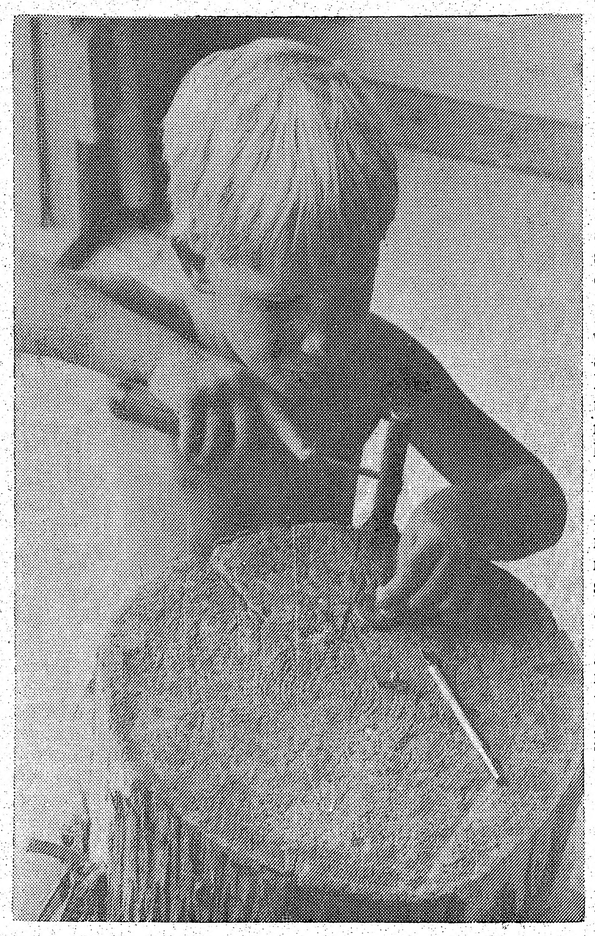

Viieaastane Daniel Schaer oma emale kaelaehet valmistamas Jõekääru lastesuvekodu sini-must-valges sepikojas.

Foto: J. Säägi

Vastuolud muutuvad kodusõjaks

Uued verised lahingud Beirutis ja selle ümbruses

BEIRUT — Verine kodusõda puhkes Kesk-Liibanoni mägedes möödunud pühapäeval, niipea kui Iisraeli sõjavägi hakkas välja tõmbuma. Vähemalt 34 inimest said surma ja 71 haavata, kui Ida-Beiruti kristlikku ümbruskonda tulistati kahureist Süüria kontrolli all olevaist mägedest.

Raketid sadasid alla mägestikukülades ja Beiruti eeslinnas, kusjuures rahvusvahelised rahupidamise üksused olid ägeda tulevahetuse all. Uute võitluste keskel lõhkes Beiruti lõuna-linnaosas suitsupilved tud pomm, sumates 9 ja vigastades 10.

Kahurimürskude langedes tõusid Beiruti lõuna-linnaosas suitsupilved

ja Liibanoni väeüksused võitlesid druze miilitsaüksustega Beiruti internatsionaalse lennuvälja lähedal.

Enamus lahinguist peeti druze muhameedlaste ja kristlike falangistide vahel, kes alustasid kahuritulega, niipea kui iisraeli väed olid lahkunud piirkonnast, kus nad olid asunud möödunud suvest saadik.

Iisraeli tagasitõmbumisel oli ettenähtud, et Liibanoni sõjavägi võtab üle nende positsioonid, aga liibanonlased ei pidanud sellekohasest kokkuleppest kinni.

Aktiivsemad on olnud druze muhameedlased miilitsaüksused, kes Süüria kahurväe toetusel on rünnanud kristlikku miilitsat Põhja-, Lõuna- ja Ida-Beirutis,

kuna osa neist okupeeris strateegiliselt tähtsa teeristi lennuvälja lähedal. Liibanoni sõjavägi soomusmasinate toetusel vallutas teeristi tagasi kahetunnilise võitlusega.

Druze üksused, väites et valitsus eelistab kristlikku miilitsat, on lubanud vastu panna igasugusele Liibanani vägede asumisele Iisraeli poolt loovutatud aladele.

Walid Jumblatt, druze progressiivsete sotsialistide partei juht, ütles reporteritele, et „hirmus lahing" on käimas mägedes väljaspool Beirutit

ja ennustas suuremaid verevalamisi muhameedlaste ja parempoolsete falangistide vahel.

Liibanoni sõjavägi on mõnes sektoris aidanud falangiste.

USA ja Liibanoni ametivõimud on avaldanud Iisraelile survet oma väljatõmbamise aeglustamiseks, kartes suurema kodusõja puhkemist. Aga Iisrael tõmbas oma üksused Awali jõe joonele vältimaks oma ohvreid ja lühendamaks järelveoliini.

NÕUKOGUDE MASSIMÕRV ÕHUS

N. Liidu lennuk tulistas alla Lõuna-Korea reisilennuki — 269 inimest said surma — Kogu maailm reageeris vihaselt nõukogude kuriteole

WASHINGTON — Möödunud nädalal tulistasid nõukogude lennukid alla Lõuna-Korea jumbo-reisilennuki. 269 reisijat ja meeskonnaliiget, nende hulgas USA Kongressi liige Lawrence MacDonald, said surma. Kui esialgsed teated ütlesid, et venelased sundisid lennuki alla Sahalini saarele, siis osutus see ekslikuks: lennuk tulistati alla Moneroni saare juures ja kõik lennukil olijad said surma.

Asjane vahejuhtum korealastel venelastega tuletas meelde 1978. a. aprillis toimunud juhtumit, mil Korea Airlines Boeing 707 sunniti maanduma 110 inimesega Murmanskis ühele jäätunud järvele, kui venelased olid lennukit tulistanud, kaks reisijat surmanud ja 14 haavanud. Lennuk oli kaldunud kõrvale oma lennurajast ja rikkunud N. Liidu õhuruumi. Pärast mõnepäevast kinnihoidmist saadeti reisijad Soome kaudu tagasi.

Nüüdse vahejuhtumi puhul selgus, et lennuk ei olnud mitte sunnitud maanduma Sahalini saarele, vaid oli raketiga hävitatud. Vahejuhtum võttis samas rahvusvahelised mõõtmed

ja leidis kogu maailmas teravat hukkamõistu kui „õigustamatu ja ennenägematu roim tsiviliseeritud maailmas".

Eriti teravalt reageeris USA president Ronald Reagan, kui ta lõpetas enneaegselt oma puhkuse ja Washingtoni tagasi saabus.

N. Liidu ametivõimud ei avaldanud esialgul mingit selgitust. Ka pöörduti N. Liidu saadikuil erimaales sealseile välisministeeriumeile midagi ütelda. Teadeteagentuur Tass mainis lühidalt, et N. Liiduvõitluslennukid olid tahtnud reisilennukit juhtida välja N. Liidu õhuruumist ja katsunud teda „abistada" lähemale lennuväljale, kuid eisilennuk polevat kuuletanud venelaste hoiatusi ja jätkanud lendu Jaapani mere suunas.

Sõnumuse selgitamisel on selgunud, et vähemalt 8 N. Liidu lennukit algsid kahe ja poole tunni vältel reisilennukit

ja olid küllalt lähedal nägemaks, et tegemist oli tsiviillennukiga enne, kui nad selle alla tulistasid.

Jaapani teadeteagentuuri teatel olid venelased tulistanud kolm raketti enne kui hiigelsuure reisilennuki alla said.

Venelaste katse asjale teisest aspektist läheneda osutus lõpuks siiski asjatuks. Jaapanlaste poolt kinnipüütud raadiodiskussioonist pilootide ja baasikeskuse vahel selgus, et viimasest anti piloodile käsk „eesmärk tabada". Kui piloot oli lennuki võtnud sihtpunkti, anti maapinnalt korraldus „tuld" ja piloot vastas selle järel „olen tulistanud". Samane vestlus kordus veel kaks korda, mistõttu ollakse veendunud, et lennuk võis saada kolm tabamust enne merre langemist.

Lennuki tükke olevat leitud Sahalini saare lähedalt ja venelased olevat otsinud võimalikke ellujääjaid Jaapani merest,

aga venelased pole ühtki Jaapani päästelaeva õnnetuse paigale lubanud.

Vahepealsed kuuldused hukkunute laipade leidmisest pole seni kinnitust leidnud.

N. Liit on katsunud mingisugust vabandavat selgitust kokku seada. Ka N. Liidus tuli puhkusel olnud Andropov sündmuse pärast Moskvasse tagasi, mistõttu arvatakse, et tulistamiskäsu pidi tegema kas õhujõudude ülem või isegi Kauge-Ida sõjaväeringkonna ülem, kellel olevat õigusi iseseisvamaks tegevuseks vajaduse korral.

Venelaste esimene versioon oli, et tegemist olnud Lõuna-Korea spionaazhilennukiga USA CIA ülesandel. Aga ükski välisriik pole seda väidet uskunud, kuna pole tõenäoline,

et praegustel satelliitide ajastul kasutatakse suurt reisilennukit sellisel otstarbel, pealegi kui see lendas öösel kümne kilomeetri kõrgusel tihedate pilvede peal.

Mõni ameeriklane on seda siiski uskunud ja avaldas sellekohaseid arvamusi P.-Ameerika televisioonisaates sündmuse kommenteerimisel.

Möödunud pühapäeval Tass siiski ütles, et nad tulistasid lennuki alla, uskudes selle olevat USA B-52 pommituslennuki luureülesandeis.

Maailmas on olnud arutlusi, kuidas N. Liitu kuriteo eest karistada. Räägitakse sanktsioonidest, mõistetakse hukka, kuid nii USA kui ka Kanada on öelnud, et need sanktsioonid ei tohi puudutada majanduslikke vahekordi; USA just hiljuti sõlmis uue hiigelkokkuleppe venelastele nisu müügiks.

Ainus tegeliku sammu astuja oli Toronto suure spordihalli Maple Leaf'i omanik Ballard, kes tühistas ruumide üürimise eelolevas oktoobris Torontosse saabuvale Moskva tsirkusele ja tulevikus N. Liidu hokimängijaile.

Tsirkus saabus juba möödunud nädalal Halifaxi, kuid pole kuulda olnud, et seal oleks midagi esinemiste vältimiseks tehtud.

Vahejuhtumi puhul tuletatakse meelde, et sageli on N. Liidu lennukid rikkunud Kanada ja USA õhuruume, kuid alati on neil lastud minna. Üheks sanktsioonide vormiks võiks olla, et Kanada ja teised rahvad keelustaks N. Liidu lennukeile oma lennuväljade kasutamise; see puudutaks eriti N. Liidu lennukeid, mis teel Kuubale võtavad kütust Ganderis.

USA rõhutas N. Liidu silmakirjalikkust rahuläbirääkimistel. Samal ajal kui N. Liit on nimetanud end maailma rahuapostliks, saadab ta toime kuritegusid inimlikkuse ja maailma tsivilisatsiooni vastu.

See on märgiks, et N. Liitu ei saa usaldada muudeski kavatsustes, pealegi kui ta relvastus on maailma suurim.

USA välisministeerium ütles juba pühapäeval, et relvastumise vähendamise läbirääkimised Genfis jätkuvad ilma vahejuhtumist mõjustamata.

Mitmel pool maailmas on toimunud N. Liidu vastaseid demonstratsioone, enamuses organiseeritud korea ühiskondade poolt erilinnades, mis on laienenud antikommunistlikeks demonstratsioonideks N. Liidu lippude põletamisega. Sageli need on toimunud N. Liidu saatkonnahoonete ja konsulaatide ees. Ei ole siiski teada, mida mõtlevad N. Liidu huvidesse rakendunud rahuliikumiste grupid; üks 7-liikmeline grupp lahkub Torontost 12. septembril nädalaajalisele ringsõidule N. Liitu. Grupp koosneb mitme kanada kiriku vaimulikest, kes tundvat küll kahju inimohvrite pärast, aga neil olevat vaja ratsionaalset arutlemist maailma olukorra üle, kuna äsjane vahejuhtum olevat suurendanud sellise kontakti vajadust; ega pole öeldud, kes neid Moskvas vastu võtab.

N. Liidu välissuhted pole nii madalal olnud pärast Afganistani invasiooni. Mida maailm sel puhul võiks teha peaks selguma lähipäevadel.

USA presidendil on olnud nõupidamisi Kongressi komiteega, ÜRO julgeolekunõukogu sündmust arutlenud ja selle teravalt hukka mõistnud,

aga selliste vastuabinõudega pole N. Liit kunagi arvestanud .

Möödunud esmaspäeval tegi USA teatavaks, et venelaste väide USA spionaazhlennukist seal piirkonnas polnud täiesti alusetu. Üks selline lennuk oli tõesti seal mõni tund varem lennanud, kuid hoidunud vähemalt 70 miili kaugusele N. Liidu piirist. Venelased võisid aga selle tõttu minna segadusse ja tulistada lähemal olijat, kontrollimata kas see on reisilennuk või mitte.

Möödunud esmaspäeval Kanada valitsus keelas karistuseks N. Liidu Aeroflot reisilennukeil Mirabelle'i lennuvälja kasutamise 60 päeva jooksul. USA president Ronald Reagan pidas terava väljendustega kõne, kus nõudis, et N. Liit vabandaks lennuki mahalaskmise pärast. President kasutas kõnes helilinti, kus nõukogude piloot oli ühenduses oma baasiga ja kus selgub,

et vastupidi venelaste väitele, kes ütlesid, et lennuk lendas kustutatud tuledega, lennukil olid määrustekohaselt tuled peal.

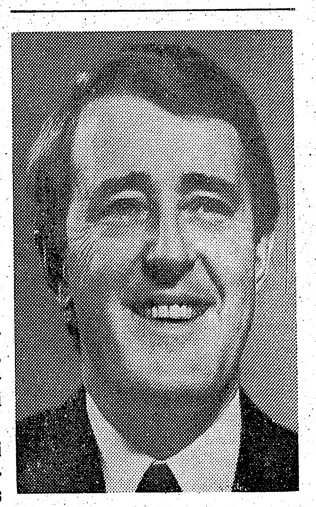

Brian Mulroney

Mulroney võitis

NEW GLASGOW — Konservatiivide partei juht Brian Mulroney võitis omale koha Kanada parlamendis, saades 18.882 häält võimalikust 31.217-st. Liberaal Sinclair sai 7828, uusdemokraat DeMarsh 4083. Praeguse rahva meeleolude ja konservatiivide suure populaarsuse juures vaadatakse Mulroney esimesele võidule kui teealgusele, mis viib ta Kanada peaministriks. Mulroney esimeseks sammuks olevat anda oma parteile kesksest parempoolne maine, olles juba alustanud isiklike määramistega partei sisemises ringis.

RITMIKA

„RITMIKA" uus tegevusaasta algab 12. septembril 1983.

Lisaks eelmiste aastate 10-le harjutuspaigale on sel aastal avatud uued klassid BEACHE's ja ETOBICOKE rajoonides
ESTO'84 kevade õppimisega alustatakse kohe
Informatsiooniks helistada:

ANNELY RIGA 224-1674
SIINA KASEKAMP 222-5751

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $48.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $58.—, poolaastas $31.— ja veerandaastas $16.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Jõekäärul toimus kolme maakonna, Saare-, Mulgi- ja Võrumaa suvepäev. Pildil osa suvepäevalistest ettekandeid jälgimas. Foto: J. Säägi

Kommentaarid

Läänemaailmas räägitakse viimasel ajal palju Kremli võimumehe Juri Andropovi suurtest kavatsustest ja plaanidest vene stagneerunud majanduselu elustamiseks. Kuidas nende suurte plaanidega tegelikult on, see selgub Andropovi teosest „Valitud kõned ja artiklid", millest ilmus äsja teine väljaanne. Teost vaatleb oma veergudel pikemalt „Pravda", kirjutades muu hulgas:

„Üsna palju lehekülgi on seltsimees J. V. Andropovi raamatus pühendatud meie majandusmehhanismi edasise täiustamise küsimustele. Esikohale tõstetakse nüüd ülesanne läbi mõelda ja järjekindlalt ellu viia abinõud, mis suudavad anda suure tegevusavaruse meie majanduses kätkevatele kolossaalsetele loomejõududele. Need abinõud peavad olema hoolikalt ette valmistatud ja realistlikud, mis tähendab, et nende väljatöötamisel on tarvis kõrvalekaldumatult lähtuda sotsialismi majandussüsteemi arenemise seadustest ja vältida igasuguseid katseid juhtida majandust selle loomusele võõraste meetoditega."

Seal see asi on. „Pravda" väljavõttest nähtub, et Andropov on nagu lind tõrvakatusel — kui tõmbab noka lahti, saba jääb kinni. Andropov räägib ühest küljest abinõudest, mis annavad suure „tegevusavaruse" vene majanduse „kolossaalsetele loomejõududele", kuid teisest küljest toonitab „sotsialismi majandussüsteemi arenemise seadustest" lähtumist. See tähendab, et Vene impeeriumis jääb kõik põhiliselt vana moodi — Andropovi majanduslike „reformide" all tuleb mõista ainult suurema tööpanuse väljapressimist senise süsteemi alusel.

☆

Kanada eestlastest ja nende ettevõtmistest on sageli juttu siinses ajakirjanduses, kuid eestlaste jälgi ei ole seni leidunud siinsetes kirjanduslikes teostes.

Nüüd on tuntud kirjaniku Alice Munro pilgu alla siiski sattunud üks eestlaste ettevõte, nimelt Rooneeme pagariäri Torontos, mille publikut ja seal valitsevat miljööd kirjeldatakse põgusalt 1982. aastal ilmunud novellikogus „The Moons of Jupiter". Rooneeme ettevõttest on juttu novellis „Bardon Bus".

Kirjanik Alice Munro leiab oma loomingule tüüpe ja ainestikku igapäevastes rahmeldustes olevate inimeste hulgas liikudes ja Rooneeme äri pakub sellisteks vaatlusteks nähtavasti häid võimalusi,

★

Mis on saanud M. Murnikovist, kes mõned aastad tagasi Ottawas vene saatkonnas töötades laiendas oma tegevust eesti pagulaskonna hulka. Eesti venelasena rääkis Murnikov vabalt eesti keelt, mis võimaldas tal eestlastega kontakte luua. Murnikovi auto pakiruum oli alati rikkalikult varustatud viinapudelitega, mis vajaduse korral mitmesuguses suuruses ja valikus välja toodi.

Kui Murnikovi omapärane „diplomaatiline" tegevus eestlasi häirima hakkas, siis teatati sellest Kanada Ratsapolitsei julgeoleku osakonnale, kes hakkas agarat agenti teravalt silmas pidama. Tagajärjeks oli, et Murnikov kutsuti kiirelt ja vaikselt koju tagasi — nähtavasti kartsid venelased tema paljastamise avalikuks tegemisega suuremat skandaali.

Paljusid eestlasi huvitab kahtlemata, mis on saanud Murnikovist praegu. Eestis ilmuvatest ajalehtedest nähtub, et talle on usaldatud väga kõrge ja vastutusrikas positsioon, kuna ta on Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee välissidemete osakonna juhataja.

Seega oli see võrdlemisi suurekaliibriline mees, kellele usaldati, mõned aastad tagasi suured ülesanded Torontos elavate eestlaste hulgas propaganda tegemiseks ja nende mõjutamiseks. Eestlaste kindlat antikommunistlikku hoiakut ei suutnud siiski kõigutada Murnikovi mesimagus jutt ja tema viinapudelid ning diplomaadi sildi all tegutseva KGB-mehe karjäär välisteenistuses lõppes fiaskoga.

AMI

Ebaõnnestunud kompromiss

Solidaarsuse sildi all tegutsev ki riigi, ühiskonna ja üksikisku Poola opositsioon ja vabadusliikumine oli pärast paavst Johannes Pauli külaskäiku ja sõjaseaduse lõpetamist teataval määral segaduses ja äraootaval seisukohal, kuid on nüüd Poolast saadetud informatsiooni põhjal hakanud katoliku kiriku toetusel uuesti aktiivsust näitama. Kommunistliku partei ning tema selja taga oleva sõjaväelise valitsuse suureks pahameeleks ja meelehärmaks on vabadusliikumise juhid eesotsas Lech Walesaga avaldanud tööliskonnale üleskutse töötempo aeglustamiseks ning suletud ametiühingu Solidaarsuse aastapäeva avalikuks tähistamiseks 31. augustil.

Paavst Johannes Pauli läbirääkimised Poola kommunistliku peaministri ja sõjavägede ülemjuhataja kindral Jaruzelskiga paavsti külaskäigu ajal Poolasse on seniajani jäänud saladuskatte alla, kuid kõiki tunnusmärke ja avalikkuse ette imbunud informatsiooni arvesse võttes üritas paavst puht praktilistel kaalutlustel kommunistliku rezhiimiga kompromissi saavutamist, mis oleks ühest küljest kaasa toonud sõjaseaduse kaotamise ja poola rahva saatuse kergendamise kuid teisest küljest oleks vähendanud vastutasuks kommunistlikule rezhiimile läänеriikide survet Varssavile ning toonud kaasa majanduslike sanktsioonide kaotamise või vähemalt nende piiramise.

Esialgu näis, et paavsti plaan annab soovitud tulemusi ja kannab head vilja. 19 kuud kestnud sõjaseadus kaotati 22. juulil, kuid selle sammuga seotud loodetud kergendused jäid tulemata. Peagi oli poola rahvas sunnitud konstateerima, et valitsuse poolt lubatud „liberaliseerimise protsess" oli ainult sümboolne, kuna sõjaseaduse asemel rakendati nüüd poolakate vabaduse piiramiseks uued karmid seadused ja survevahendid. Poola kommunistlik parlament võttis häälte vahekorraga 386:1 vastu otsuse, mis annab kommunistlikule rezhiimile igal ajal võimaluse välja kuulutada sõjaseisukorda, kui seda riiklikest huvidest lähtudes vajalikuks peetakse. Sõjaseaduse ajal arreteeritud demonstrandid vabastati tingimusi, kuid vangistatud Solidaarsuse juhid jäeti trellide taha ning nendel tuleb vastutust kanda „riigivastase tegevuse" pärast. Kõigile survevahendite rakendamisele lisaks sulges kommunistlik valitsus ka Kirjanike Unioони, mis oli kujunenud kommunismivastaste intellektuaalide tegevuse tsentrumiks.

Kindral Jaruzelski ja tema ümber koondunud julmad ja kõvakäelised kommunistid lähtuvad nende sammude teostamisel vanast leninlikust põhimõttest, et partei peab mängima ühiskonnas juhtivat osa. Kõik Poola kommunistliku valitsuse sammud meenutavad neid survevahendeid, mis Venemaal rakendati Lenini ajal ning mida tema järeltulijad nii truult ja hoolikalt on viljelenud. Leninil ei olnud mingit mandaati vene rahvalt kui ta hävitas parlamendi toetusel valitseva demokraatliku valitsuse ning kujundas kommunismist tsentraalse võimuteguri, mis kontrollis täielikult kõiki riigi, ühiskonna ja üksikisiku eluavaldusi. Tema initsiatiivil rakendati ka permanentne ja süstemaatiline terror, mis andis julgeolekupolitseile tohutud võimupiirid iga inimese saatuse, elu ja surma üle otsustamiseks. Ja nagu kinnitab õigustatult Ühendriikide ajaloolane Paul Johnson oma äsja ilmunud teoses „Modern Times" oli Lenin ka rahvusmõrvade poliitika rajaja, kes likvideeris oma julmade plaanide teostamisel sellise takistava teguri nagu seda on isiklik süütunne.

Kõik need põhimõtted on nüüd üle kandunud ka Varssavisse, kus sealsed võimumehed käituvad ja valitsevad Moskvast antud juhtnööride alusel. Jaruzelski ja tema kaaslaste võtted ja meetodid näitavad, et ka Poolas hoiab üks väike klikk terrorivahenditega võimu oma käes, ignoreerides kõiki demokraatlikke põhimõtteid ja kõrvaldades armutult oma vastaseid. Ka poola kommunistid ja nende käsutuses olevad politseiüksused ei kannata enam süütunde all, mis võimaldab neil silma pilgutamata mõrvata, peksta ja terroriseerida oma rahvuskaaslasi, kellede ainus süü seisab selles, et nad nõuavad poola rahvale põhilisi õigusi.

Poola valitseva kliki manöövrid võimul püsimiseks ning senise süsteemi säilitamiseks on niivõrd läbipaistvad, et Ühendriikidel ja teistel läänеriikidel on väga raske loobuda nendest sanktsioonidest, mis rakendati Poola kommunistliku valitsuse vastu sõjaseaduse kehtestamisel 1981. aasta detsembris. Ühendriikide võimud deklareerivad, et nad ootavad Jaruzelskilt ja tema valitsuselt tõeliselt positiivseid samme ja kõigi poliitiliste vangide, vabastamist enne, kui nad hakkavad sanktsioonide kaotamise peale tõsiselt mõtlema. Ka poola katoliku kiriku juhtkonnale on saanud nähtavasti selgeks, et kompromiss Poola kommunistliku valitsusega ei anna soovitud tagajärgi ning kiriku juhid süüdistavad nüüd avalikult Jaruzelskit, et ta pole kasutanud kõiki paavsti külaskäigu ajal antud võimalusi valitsuse ja rahva vahel lepituse otsimiseks.

Kiriku ja valitsuse vahelise kompromissi ja koostöö ebaõnnestumine on taas paratamatult esiplaanile nihutanud Solidaarsuse endise juhi Lech Walesa, kellest kirikuringkonnad valitsusega kompromissi otsimisel mööda sammusid, pidades teda kompromissipoliitika viljelemisel takistavaks teguriks. Viimased sündmused Poolas näitavad, et töölised ja laiemas mõttes kogu poola rahvas koguneb jälle Lech Walesa ümber, kes on poola rahva vabadusvõitluse sümboliks. Lech Walesa kinnitab avalikult ja kartmatult, et tema eesmärgiks on Solidaarsuse taastamine ja talle kõigi õiguste taotlemine. „Ma arvan, et ühiskond ei alistu diktatuurile ja meie leiame võimalusi selle küüsist pääsemiseks," väidab Walesa, kelle õlgadele langeb pärast kiriku ja valitsuse kompromissikatse ebaõnnestumist suur vastutuse ja võitlusraskuste koorem, mis on seda rusuvam, et kommunistlikud võimumehed võivad ta alati arreteerida.

K. A.

Teisitimõeldud Ukraina

Ukrainlased unistavad ikka veel iseseisvusest

2.

MIS JUHTUS?

Pärast tsaarivõimu kokkuvarisemist kevadel 1917 sündis peamiselt revolutsiooniliste erakondade esindajatest nn. Kesknõukogu (tsentralnaja rada), mis vahetult pärast Vene oktoobri bolshevistlikku võimuhaarangut kuulutas Vene ajutise valitsuse võimu kehtetuks Ukrainas. Rada keeldus ka tunnustamast Venemaa uut bolshevistlikku võimu. Detsembri algul 1917 nõukogude valitsus esitas radale ultimaatumi. Aasta algul 1918 Ukraina kuulutas end iseseisvaks.

Järgnes võrdlemisi tüüpiline sündmuste sari. Kui bolshevikud jäid vähemusse Kiievis Ukraina nõukogude koosolekul, marssisid nad koosolekult välja, asutasid Harkovisse oma „ainsa seaduslikuks" valitsuse ning teatasid oma kuulekusest Vene bolshevistlikule valitsusele.

Venemaa ja seega ka Ukraina olid aga juba teel kaootilisse ja verisesse kodusõtta, mille tõmuseks oli mh. Ukraina jäämine Nõukogude Liidu koosseisu.

Pärast võrdlemisi rahulikke 20-ndaid aastaid tekkisid nõukogude ühiskonnas uued krambid 1930-ndate algul teostatud põllumajanduse sunniviisiline kollektiviseerimine ja sellest tekkinud ulatuslik näljahäda maksid ka Ukrainale mitmete miljonite inimeste du.

Nende keeriste kõrval algas ukraina haritlaskonna taga kiusamine. Igor Kotshurovski (Kontinent 11) järgi saadeti asumisele ja mõrvati Ukrainas tuhandeid inimesi pärast Harkovi protsessi 1930. aastal, ning detsembris 1934 lasti Kiievis maha 28 kultuuritegelast.

Kotshurovski andmeil hävitati Stalini ajastu väljapuhastustes, mahalaskmistes ja laagrites üksnes kirjanikke 89.

Aastakümne viimase poole puhastused puudutasid karmi käega ka komparteid. Nii kirjutabki Mihail Agurski (Kontinent 10):

„Aastate 1936—1938 puhastustes hävitati kohalike kaadrite valdav enamus. Sellele vaatamata süüdistati juba esimestel sõjajärgsetel aastatel, eriti 1947. aastal Ukraina kohalikku parteiorganisatsiooni ja osa intelligentsist natsionalismis."

Tuletatagu meelde, et pärast Hitleri rahvussotsialistliku Saksamaa kallaletungi Nõukogude Liidule aastal 1941, võttis eriti Ukrainas rahvastik sissetungijad vastu vabastajatena, enne kui neile selgeks sai tõde Saksa meeletust okupatsioonipoliitikast.

Harva enam mäletatakse seda-gi, et osa Teise maailmasõja idarinde ulatuslikust partisanitegevusest jätkus Ukrainas veel aastaid pärast sõja lõppu — nüüd aga nõukogude võimu vastu.

Huvitav vaatenurk Vene ja Ukraina rahvaste suhetesse avaneb vene ja ukraina emigrantide seisukohtadest.

Läinud aastal ilmunud ajakirja „Kontinent" numbris (33) avaldatud Ühendriikides eluneva ukraina professori Vasili Grishko (s. 1914) artikkel käsitleb seda teemat.

Ta nendib, et tõelise omavahelise arusaamise loomine vene ja ukraina emigrantide vahele on väga raske:

„Eriti vana impeeriumitaoline arusaam Venemaast etniliselt heterogeensena, kuid ühtse suurriigina suure, kõike oma embusse sulgeva Vene rahvuse juhtimisel — arusaam, millest on saanud vene rahva enamiku rahvuslik-poliitilise teadvuse (või isegi alateadvuse) iseloomulik omapärane joon — on osutunud omavahelise arusaamatuse allikaks ning on teinud siiamaani võimatuks igasuguse vene-ukraina mõttevahetuse paguluses."

Ta toob esile enda arvates huvitava vastuolu vene ja ukraina emigrantide vestluses. Kui ukrainlased — või teised Nõukogude Liidu vähemusrahvustesse kuuluvad emigrandid kurdavad venestamispoliitika üle, tõrjuvad venelased igasugused süüdistused ning väidavad, et kõik halb tuleneb nõukogude korrast, sotsialismist ja kommunismist. Kui aga vestlus läheb üle rahvaste iseseisvuse unistustele, tõstavad vene emigrandid Gritshka järgi lärmi „separatismist" ja Venemaa „tükeldamisest". Kuigi Venemaasse puutumisest pole olnud juttugi.

Alles viimasel ajal on olnud märgata uusi jooni vene uusemigratsiooni hulgas. Grishka viitab 1980. aasta Washingtoni „vene-ukraina deklaratsioonile", kus vastastikku tunnustatakse Ukraina ja Venerahvaste täielikku ja tingimusteta õigust riiklikule iseseisvusele.

See kajastab aga Grishko järgi ainult teatud ukraina ja vene emigrantide arvamusi, nii kiiduväärne kui see areng tema arvates muidu ka poleks.

Grishko meenutab, et formaalseltjuriidiliselt on Ukraina Venemaast sõltumatu, mõlemad on Nõukogude Liidu osariigid. Ta manitseb isegi hetkeks unustama Nõukogude Liidus valitsevat tegelikku olukorda ning keskenduma asja formaalsele küljele.

„Formaalne viitamine Ukraina riiklusele, mis on säilinud ta õigusena teostada oma suveräänsust Nõukogude Liidust lahkulöömisega, on 1950-ndate lõpust alates olnud ja on edaspidigi Nõukogude Liidus ukraina rahvusliku dissidentliku liikumise tegevuse peamine vorm Ukraina rahvusliku ja riikliku iseseisvuse eest", kirjutab Grishko.

Just selle eesmärgiga katsus Grishko arvates jurist Lukjanenko alustada Ukraina tööliste ja talupoegade liidus propageerima mõtet rahva hulgas Ukraina iseseisvuseks ning vahendiks surve avaldamist. Põhiliselt on seega tegemist poolehoidu ärateeniva rahvusliku vabadusvõitluse vägivallata vormiga. Ka võimude vastureaktsioonid on olnud traditsioonilised."

„Faktid" iseseisvuse ajaloos

Kui eesti bolshevikud ei võtnud kuulda Lenini soovitust

Moskvas on ilmunud Lenini biograafiline kroonika — „kaksteist kuldsete tähtedega tumesinist köidet". Sinna on koondatud „ligi 39.000 fakti, mis aastast aastasse, kuust kuusse, nädalast nädalasse, päevast päeva, sageli tunnist tundi" kajastavad Lenini elu ja tegevust.

Eestit puudutavad selles kroonikas „üle 300 fakti", mida ajakirjas „Eesti kommunist" (nr. 4, 1983) meelde tuletab ja ligemalt tutvustab ajalookandidaat Daniil Rudnev. Teiste faktide hulgas on juttu ka Lenini soovitustest Eesti iseseisvaks kuulutada, mida eesti tolle aja bolshevikud kuulda ei võtnud. Rudnev kirjutab:

„Nõukogude võimul Eestis tuli algusest peale jagu saada kodanluse ägedast vastupanust ja Saksa imperialismi õõnestustegevusest. Biograafilises kroonikas tehakse esmakordselt laialdasele lugejaskonnale teatavaks Lenini dokument, milles paljastatakse Saksamaa silmakirjalikku seisukohta Eesti suhtes Bresti läbirääkimiste ajal. 1917. aasta detsembris kirjutas Lenin prantsuskeelse kirja (adressaat on kindlaks tegemata) Saksamaa poolt deklareeritud „rahvuste enesemääramise põhimõtte" puhul, mille kattevarjus lahutati Nõukogude Venemaast Poola, Leedu, Kuramaa ning osa Eesti- ja Liivimaast. Lenin rõhutab, et lahkulöömisnõuet ei toetanud nende piirkondade töötajad, vaid kodanlikud ringkonnad ja suurmaaomanikud. (5. kd., lk. 134.)

28. detsembril 1917 (10. jaanuaril 1918) tegi Lenin vestluses Eesti Nõukogu Täitevkomitee esimehe J. Anveldiga eesti bolshevikele ettepaneku läbi arutada Eesti iseseisvaks vabariigiks kuulutamise küsimus. 31. detsembril 1917 (13. jaanuaril 1918) toimus VSDT (b) P Eestimaa Keskkomitee ja VSDT (b) P Tallinna Komitee nõupidamine, kus arutati Eesti kuulutamist sõltumatuks nõukogude vabariigiks. Jaanuari algul 1918 vestles Lenin sellest nõupidamisest J. Anveldiga. (5. kd., lk. 157, 158, 168)

Eesti bolshevikud teatavasti ei kasutanud Lenini soovitust. Sellega seoses kirjutas V. Kingissepp, et Lenin tegi ettepaneku kuulutada Eesti iseseisvaks vabariigiks, arvates, et see võib-olla hoiab ära okupatsiooni, kui Brestis rahu ei saavutata. Kuid nagu Eesti nii ka Läti bolshevikud ei pidanud otstarbekaks seda ettepanekut kasutada, motiveerides oma mittenõustumist sellega, et iseseisvuse ja erapooletuse väljakuulutamine Nõukogude valitsuse poolt ei hoia Saksamaad tagasi röövellikust kallaletungist. J. Anvelt selgitas eesti bolshevike seisukohta Lenini ettepanekute suhtes samamoodi.

Eesti bolshevikud käsitasid Eestimaa iseseisvaks kuulutamist kui manöövrit, mille eesmärk oli vältida Saksa okupatsiooni. Nad ei mõistnud Lenini ettepaneku poliitilist tähtsust. Kui 1917. aasta detsembris oleks välja kuulutatud iseseisev Eesti Sotsialistlik Vabariik, nagu seda soovitas teha V. I. Lenin, oleksid eesti kodanlus ning USA ja teised imperialistid jäänud ilma võimalusest hiljem spekuleerida võltsloosungiga, petta näilise iseseisvusega eesti rahva poliitiliselt vähe haritud osa, esitada ennast iseseisvuse eest võitlejatena, kommuniste aga selle vaenlastena. Eesti bolshevikud ei taibanud tollal, et iseseisev nõukogude vabariik on üks nõukogude rahvusriikluse vorm. Nad arvasid ekslikult, et sõltumatu Eesti võib olla ainult kodanlik vabariik. Eesti Töörahva Kommuun tõestas hiljem vastupidist."

„Side"

VALVEARST NÄDALALÕPUL

10. ja 11. sept.
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

17. ja 18. sept.
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

EESTLASED ROOTSIS

Rootsi sisserännuminister Anita Gradin andis nõusoleku esinemiseks Stokholmi Eesti Lähiraadios 18. augustil. Ta esineb otsesaates ja vastab kuulajaskonna küsimustele.

Stokholmi Eesti Maja näituseruumis on valgustatud vitriinikapp, kus on võimalik esineda näituslike väljapanekutega. Juba ongi selles toimunud mitmeid näitusi. Praegu, suvel, on seal väljas Aleksander Surkevitsi puitehistööd, kokku 23 mitmesugust puueset, nagu urnid, vaasid, toosid, kausikesed jne. Kasutatud on erinevaid puuliike, esile tuues nende toimeid ja joonestikke. Näitus kestab augusti lõpuni.

Rootsis toetas riik suuresti eesti org-ide tööd teenistujate palkade tasumisega. Uus valitsus on aga oma uues eelarves summad selleks vähendatud ja 1983/84 a. eelarve tulemus on, et org-id peavad tasuma 10 prots. teenistujate palkadest oma summadest. Märgitakse, et see seisukoht olevat juba ka rakendatud.

Skautmaster Harry Sepp sai Eesti Sautmasterite Kogu Rootsi koondiselt stipendiumina 1000 rootsi krooni skauditarkuste ja skauditoskuste täiendamiseks Inglismaal. Ta käis seal ja jutustas nüüd Metsakodus, Maleva nõupäevadel, oma muljeist.

Augsburgis asutati 1980. a. maleklubi eesti suurmeistri Paul Kerese nime järele: „SC Keres". See klubi mängib praegu A klassis.

Saksamaal on üheks eesti markide kogujaks Artur Menzen, kes elab Dortmundis. Tema algatusel toimub Eesti postmarkide kogujate 3. kohtumine 8. ja 9. oktoobril Würzburgis, hotell „Garni's".

Eesti Ühiskond Saksa Liiduvabariigis Esinduskogust lahkus õnnetu surma läbi Kaljo Voogre. Uueks liikmeks Esinduskogusse tuli tema asemele Elmar Sander Heidelbergist.

Lugeja kirjutab:

Ettevaatust!

Kunagi nägin televiisoris üht muusikute gruppi esinemas. Riietuseks frakid — jalas valged tennisekingad! Oli pentsik tunne. Nagu midagi ilusat oleks katki rebitud. Kuid on see minu asi?? Minu muretseda või halada?

„Vaba Eestlane" 18. 8. 83 tõi ära ülesvõtte Stokholmi eesti noorte esinemisest Jakobi kirikus. Mustjala rahvariiete jalatsiteks — säärikud! Oli pentsik tunne. Midagi ilusat oleks katki rebitud. Ja see oli minu asi, millepärast ma tõstan häält. Rahvariietus on püsiv, muutumatu ja täiuslik sümbol, millele ei tohi segada teiste rahvaste või käibeloleva moe lisandeid, kuigi need rohkem läigivad.

H.R.

Kirjanike suvepäev Rootsis

Laupäeval, 18. juunil pidas Välismaine Eesti Kirjanike Liit oma esimese suvepäeva Liidu esimehe Kalju Lepiku suvekodus Roslagenis Havsskogenis.

Suvepäeval kõneles Kalju Lepik teemal „Pahandusi eesti kirjanduses".

Arvo Mägi kõneles „Arvustusest enne teose ilmumist". Ta puudutas probleeme, mis kirjanikul kerkivad loomingulise töö ajal ja teose valmides.

Ettekannetele järgnesid sõnavõtud koosviibijailt. Külastati Väddö haruldaste taimede rikast metsa, randa ja vaadati avamerd.

Suvepäevade traditsiooni kavatsevad kirjanikud jätkata.

T.

24. augustil korraldas Toronto Eesti Pensionäride Klubi väljasõidu Sibbald Point parki. Pildil osa väljasõitjaist mõnuleb pargis. Foto: J. Säägi

Lainetervitustega kodumaa randa

Evelyn Koop vestleb oma valguspeo võimlemislavastusest

ESTO-84 suurpidustuseni on jäänud ainult kümme kuud. Programm on iga uue nõupidamisega saanud kindlama ilme, mõnes osas juba peagu lõpliku. Valguspidu reede õhtul on kaheosaline, esimeses rahvatansud ja teises võimlemine ainulaadse lavastusena. Võimlemislavastuse üldjuht Evelyn Koop vestleb oma osa kujundamisest.

Alates üldkirjeldusega ütleb ta, et see on pantomiimiline jutustus merest. See on koostatud Evelyn Koopi koreograafia alusel, millele Armas Maiste on kirjutanud 35 pluss 10 minutit muusikat, andes kokku 45-minutilise muusikalavastuse, mida mängib 7—9-liikmeline, võibolla et isegi suurem orkester.

Muusika kirjutamine võttis aega, osa tuli kohandada liikumisele ka telefoni teel.

Sellele on antud tugev kontrastide vahe, vältimaks ühetoonilisust.

Praeguse viimistlemisega tahetakse kontraste veelgi reljeefsemalt esile tuua.

Miks 35 minutit ja 10 minutit? Esimene osa on mõeldud vanemaile võimlejaile, 11-aastastest peale, kui on huvitatud ja tahtlikud liikuma õhtuses lavastuses. 10-minutiline muusikaosa katab laste esinemise, mis mõeldud neile, kel on veel vähe kogemusi, kuid neile on lavastuses siiski koht olemas. Kogu lavastuse ainulaadsus seisneb selles, et võimlemine tuuakse tervikuna esile 45 minutiga.

E. Koop seletab, et lavastus on jutustus merest, selle temperamentidest, kus nii võimlemine kui ka kostüümid muutuvad vastavalt mere tujukusele.

Meri näitab lavastuse kaudu oma mitmekülgsust, ta mängleb, siis tulevad hallid, jahedad päevad, külmuse, õudsuse, tormide, tornaadodega kuni mere viha tasandub lõpmatuks soojaks ja vee sillerdavaks säraks.

Neid temperamente on üles seatud piltidena, kuid vahepause ei ole, valgus ja muusika määrab piltide vahed. Esimene pilt tegeleb merega, kus lapsed tulevad mängides käsi-käest hoides liivasele rannale ja väljendavad rõõmu.

Siis muutub valgus ja algab teine pilt, kus laine tuleb teise järele randa. Liikumine toimub lainete pinnal olevas uduvines. Päike loojub udusse. Õhtuse valgusega tekib veelgi enam udu, millega siis algab tegevus,

kus ilmneb iga laine temperament, kus lintidega võimlemine väljendab tormikat merd, kuid torm ise paiskub vabaliikumises suurte gruppidega üle lava.

Rahunemine algab pallide mänguga. Lisaks võimlemise rutiinidele on vastavad meeleolud ka vastavais kostüümides. Õhtune aurav valgus on seotud hallide, hõbedaste dressidega, mis näitab lainete jahedust, teistel puhkudel tehakse seda eri-värvitoonides, kuid kõik dressid on sama lõikega, aga mere seitsmes värvitoonis. Siia lisandub veel valgustus, mille juhtimine on Harri Kivilo ülesandeks.

Niisiis: muusika, valgus, liikumine peab olema terviklik. Armas Maistel on kasutusel ka inimhäälled merehuigete väljendamiseks.

Kõik need elemendid peavad andma rahvale mõtisklusi valguspeo õhtust ja meeleoludest.

E. Koop ütleb, et ta on ise sellest huvitatud ja loodab, et saab liikumise nii läbi viia nagu ta on mõelnud, aga ta loodab ka, et inimesed seda sellisena mõistaksid.

Lavastuse kulminatsioon on üle keskkoha ja siis algab pinge langus ja rahvale antakse rahulik, unistuslik meeleolu sallide liikumisega ja lainete loksumine randa vaibub veeaurusse.

Selle lõpul tõuseb üles moment rahvatantsijatega, kus tuuakse esile Eesti lipu 100 aasta juubel. See on kulminatsiooniks lipujuubelile.

E. Koop rõhutab eriti, et kõik võimlejad moodustavad lavastuses ühise pere. Teiseks, meremotiivi juures on pühendus eesti rahvale Eestis, kellele lainete kaudu viiakse edasi meie tervitus ja vabadusnõue.

Rühmad, kes sellega on praegu seotud on Albany, Schenectady, Connecticuti, Lakewoodi, Metro-Estonia New Yorgist, Seabrook, üksikvõimleja Illinoisist, kokku kuni 40. Läänerannikult on tulijaid Portlandist ja Vancouverist. Tegemisel on harjutusfilm, mille abil on mujalgi võimalik programm ära õppida. Ka Montrealist on üksikuid tulijaid, samuti lapsi Sault Ste. Mariest.

Kokku peaks üldarvuks olema kuni 300 võimlejat, sest selline lavastus võimaldab paljude rakendamist.

Pole päris võimatu, et tulijaid on ka Euroopast, Göteborgist. Austraaliast on tulla soovijaid, kuid sõidukulude küsimused on veel lahendamata.

Evyn Koop hindab lavastuse ettevalmistusel oma abiliste Reet Altosaar-Leesmendi ja Karen Viinamäe tööd; kolmekesi nad on võtnud omale suure ülesande, aga väike osa lavastusest esitati juba Lakewoodi spordipäeval USA eesti võimlejate poolt ja see võeti publiku poolt suure kiitusega vastu.

Nii on valguspeo võimlemislavastus esimesena saanud omale näo ja sisu, mille kunstipäraseks viimistlemiseks on kümme kuud kestvaid harjutusi.

EVELYN KOOP

Ülikoolide lõpetajaid

Harvardi ülikooli Cambridges, Mass, lõpetas inglise ja ameerika kirjanduse alal BA kraadiga cum laude **Tiina Maria Bougas.** Lõpetaja on tuntud tennisemängijana, olles olnud 3 a. Harvard Varsity tennisenaiskonnas esimene üksikmängus. 1981 oli ta 1. kohal üksikmängus Ivy Leagues, saavutades „All Eastern Tennis Honors". New Englandis oli ta I. üksikmängus 2 a. 16-a. klassis ja 2 a. 18-a. klassis ja siis aasta esikohal daamide üksikmängus. Harvardi ülikoolis oli ta üliõpilaslehe „The Harvard Crimson" business editor. 1982—83 valiti ta Harvardi ja MIT üliõpilaste poolt „The Harvard Cooperative Society's" Board of Directors liikmeks. Ta jatkab sügisel õpinguid majandusteaduses kas Harvardis või Stanfordi ülikoolis.

Southern Illinoisi Ülikooli Carbondales lõpetas BS kraadiga autode tehnoloogia ja administratsiooni alal Põhja-Illinoisis elav **Allan Noor.**

Williams College Massachusettsis lõpetas BA kraadiga filosoofia alal **Karin Eve Liiv.** Lõpetaja kavatseb asuda tööle kirjanduslikul alal. Ta on avaldanud luulet ja lühiuurimusi eksistentsiaal-filosoofia ning muudel ainetel, ja on olnud tegev sportlikul alal, juhtides kolledzhi Frisbee esindusnaiskonda.

University of Chicago lõpetas BA kraadiga **Aarne Uku Elias** keemia alal. Ta kavatseb õpinguid jatkata samas ülikoolis magistrikraadi saavutamiseks.

Elmhurt College Illinoisis lõpetas BS kraadiga äri ja kaubanduse alal Addisonis, Ill. elav **Tina Raag**

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
Odavad laenud kaasmaalastele
Informatsiooniks helistada:
465-4659

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: **674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2005,** kell 3—5 p.l.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$48.—	$58.—
Poolaastas	$26.—	$31.—
Veerandaastas	$14.—	$16.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:			Väljaspool Kanadat:
aastas	$52.—	+	$39.—	$44.—
poolaastas	$28.—	+	$19.50	$22.—
veerandaastas	$15.—	+	$ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $52.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

Nr. 66

Nii nagu päike tõuseb ja vaob,
inimene elab ja kaob . . .

EMIL VUKS

sündinud 16. mail 1903 Maarja-Magdaleenas
surnud 1. septembril 1983 Torontos

mälestavad sügavas leinas

abikaasa TEREESE
VEND perekonnaga
ja SUGULASED kodu-Eestis

Puhka rahus
võõramaa mullas!

Unustamata armast onu, vanaonu, vana-vanaonu, ristiisa ja sõpra

RICHARD R. SACHKER'it

mälestavad sügavas leinas

Mälestused Sinust elavad edasi.

RITA MARK
TOIVO MARK perekonnaga
EVALD RAUA
ANITA

Lahkus meie armas sugulane

RICHARD SACHKER

sündinud 26. septembril 1888 Tartus
surnud 4. septembril 1983 Torontos

Leinavad

RENATE SÖRRA
UNO SÖRRA perekonnaga
OLAF SÖRRA perekonnaga
AINO BLOOM perekonnaga Saksamaal

Kaasvõitlejat

EMIL VUKS'i

mälestab

TORONTO EESTI VÕITLEJATE ÜHING

Armast

ALEXANDER KULDMERI't

mälestavad leinas

LEIDA NEIDRE perekonnaga
REIN KORI perekonnaga

Armast sõpra

EMIL VUKS'i

mälestavad leinas

MAIMU ja VICTOR

Mälestame leinas armast sõpra

ALEXANDER KULDMERI't

ja avaldame südamlikku kaastunnet abikaasale

ALFRED VAHI perekonnaga
AIN VAHI perekonnaga
MATTY LUNTER perekonnaga

LUDVIG WAHTRAS't

leinavad

JOOSEP EISTRAT perekonnaga
MAGNUS TALVING tütrega

Armast sugulast

EMIL VUKS'i

mälestavad leinas

LEIDA ja JUHAN ZOOBEL
KAARE KOLBRE
SALME ja KARL KOLBRE
AIRE SALMRE perega

Armast sõpra

ALEXANDER KULDMERI't

mälestavad leinas

ERICH ja ADELE MICHELSON
ja LAPSED peredega

Kauaaegset sõpra

LUDVIG WAHTRAS't

mälestavad leinas

ASTA ja HELMUT HÖÖVEL perekonnaga

Armast

EMIL VUKS'i

leinab kurbuses

EESTI KODU PERE

Armast perekonnasõpra

KAPTEN

LUDVIG WAHTRAS't

mälestab kurbuses

perekond MÄNNAPSO

Leinateateid

Highland Fallsis, USA-s, suri 1. juunil Elisabeth Marie Tarmo, neiuna Katryniok, sündinud 23. märtsil 1923 Poolas.

Raasikul suri 27. mail Voldemar Kivimägi, sündinud 10. oktoobril 1896 Raasikul.

USA-s suri 4. juunil Oskar Villem Uusmann, sündinud 13. veebruaril 1912.

Los Angeleses suri 2. juunil Werner Otting, sündinud 17. detsembril 1907 Tallinnas.

Göteborgis suri 9. juunil Erich Voldemar Hallred, sündinud 24. oktoobril 1905 Tallinnas.

Rootsis suri 28. mail Aleksander Krass, sündinud 17. detsembril 1914 Eestis.

Tallinnas suri 7. mail Ellen Strauss, sündinud 23. detsembril 1912 Tallinnas.

Õpetaja Aleksander Hansson surnud

Laupäeval, 13. augustil suri Austraalias EELK Melbourne'i Pauluse koguduse õpetaja Aleksander Hansson. Ta oleks oktoobris saanud 70-aastaseks. Ta ordineeriti 6. juunil 1982 St. Stepheni kirikus Adelaide'is õpetajaks ja valiti 23. märtsil Melbourne'i Pauluse koguduse õpetajaks ja õnnistati ametisse 12. juunil pidulikul jumalateenistusel. Õpetaja Hanssoni surma tõttu on Melbourne'i kogudus jällegi ilma õpetajata. Õpetaja A. Hansson oli sündinud 29. oktoobril 1913 Helmes.

Södertäljes suri 13. juunil Erika Juliane Lindquist, neiuna Selter, sündinud 31. oktoobril 1904 Eestis.

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja hüllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Armast õemeest, sugulast ja kallist onu

LUDVIG WAHTRAS't

leinavad

ELFRIEDE ja JUHO JEETS
ASTA ja RAOUL LIND
KATI LINK abikaasaga
KRISTI ASSIRAN abikaasaga

---

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

UNUSTAMATA ARMAST KAASVÕITLEJAT
RATSARÜGEMENDIST

EMIL VUKS'i

mälestavad sügavas leinas

ERNST HALLAS abikaasaga
UNO KOOK abikaasaga
BORIS LEEMAN abikaasaga
ARVO LEHARI
RENÉ LINDEMAN abikaasaga
AKSEL LOORPERE abikaasaga
AKSEL MUUL abikaasaga
KARL PÄRNOJA abikaasaga
LEIDA RAIDLO
EDUARD REINMAA abikaasaga
VÄINO REINSALU abikaasaga
EUGENIA RUUSAUK
ELMAR SILM
LINDA SUTT
EVALD SÖERD abikaasaga
VERA VILUMETS
RAID VÄIKEMÄE abikaasaga

KAUAAEGSET HEAD SÕPRA

ALEXANDER KULDMERI'i

mälestavad leinas

OLGA
HELGI, ILMAR ja PAUL
HELJE ja BILL
KALJU ja KIRSTI

KIRIKUD

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128, kirikus 923-5172
Koorijuht Asta Ballstadt

Pühapäeval, 11. sept. SURNUAIAPÜHA: Mount Pleasant kalmistul kell 3 p.l. ja York kalmistul, kivialtari juures kell 5 p. l. Mängib „Estonia" orkester.

Pühapäeval, 18. sept. kell 11 h. kodumaalt lahkumist mälestav JUMALATEENISTUS.

Pärast JUMALATEENISTUST koguduse naisringi käsitööosakonna esimene kokkutulek.

Pühapäeval, 25. sept. JUMALATEENISTUS kell 4 p. l.

Koguduse segakoori harjutused algavad esmaspäeval, 12. sept. kell 7 õ. kiriku saalis.

Õpetaja kõnetunnid kiriku kantseleis teisipäeviti 6—8, neljapäeviti 2—8 ja pärast jumalateenistusi.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühap., 11. sept. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, teenivad A. Seppi ja jutl. E. Saraoja. Issanda laud.

Kolmap., 14. sept. kell 7.30 õ. piibli-, ja palvetund ainel Ilmutamise raamatu peatükk 8.

TORONTO EESTI SEITSMENDA PÄEVA ADVENTKOGUDUS

804 Broadview Avenue
(ailmaaraudteejaama vastas Eesti Maja poole). Abijutlustaja telefon 626-3417.

Laupäeval, 10 sept. kell 9.30 hmm. piiblitund. JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Jutluse aine: Meie vananeme, mis siis? Kõneleb Olev Tralla. Kõik teretulemast.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1
Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kirikus 483-5847
Organist dr. Roman Toi

Pühapäeval, 11. sept. kiriku leinamüürides puhkajate SURNUAIAPÜHA JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Pärja asetamine leinamüüride juurde

Pühapäeval, 18. sept. usuteaduse kandidaadi Edgar Heinsoo ordinatsiooni JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Teenivad piiskop Karl Raudsepp ja õpetajad Elmar Pähn ja Andres Taul.

Solist Irene Loosberg. Kohvilaud.

Pühapäeval, 18. sept. algavad uuesti piiblitunnid kell 10 homm.

Koguduse naisringi esimene koosolek kolmapäeval, 14. septembril kell 2 p.l. Uued liikmed teretulnud.

Pühapäeval, 25. sept. SURNUAIAPÜHA- JUMALATEENISTUS kell 2 p.l. York kalmistul eesti osas ja kell 4 p.l. Mount-Pleasant kalmistul eesti osas.

Sügishooaja esimene INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS pühapäeval, 11. sept. kell 9.30 h.

Ingliskeelsed JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kell 9.30 h.

KOGUDUSE KANTSELEI on avatud teisipäeviti 10—6-ni, neljapäeviti 12—3 p.l.

ÕPETAJA KÕNETUNNID kolmapäeviti 9.30—12, neljapäeviti 6—8 õhtul kiriku kantseleis.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Immanueli kirik,
21 Swanwick Ave.
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühapäeval, 11. sept. kell 2 p.l. pühapäevakool lastele ja täiskasvanuile. Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur, lauluetekandeid. Issanda surma mälestamine. (Buss Eesti Kodust kell 1.30 p.l.). Kell 6.15 õhtul ingliskeelne JUMALATEENISTUS. Kõneleb Toomas Rüdmik.

Kolmapäeval, 14. sept. kell 7 õ. PALVEÕHTU.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

383 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488
„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 11 sept. kell 11 homm. Kojutuleku pühapäeva JUMALATEENISTUS. K. Raid, segakoor Ch. Kipperi juhatusel.

Kell 6 õ. tunnistusi suve õnnistustest. K. Raid.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Pühap., 11. sept, kell 11 homm. SURNUAIAPÜHA JUMALATEENISTUS York kalmistu uues osas. Teenib preester E. Lepik, laulab koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel.

Pühap., 18. sept. kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS Peetri kirikus. Lahkunute mälestamine. Teenib ja jutlustab preester E. Lepik, laulab koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel. Laululehed.

Allan Alajaani uus aadress

„Vaba Eestlane" nr. 59 avaldas „Vangistatule toetust välismaade kirjadega" lõpus kodumaalt põgenemise katsel tabatud Allan Alajaani vangla aadressi. Nüüd on selgunud, et ta on saadetud Leningradi, kus ta juuli lõpul oli juba sealses haiglas. Tema uus aadress on:

U.S.S.R.
195108 Leningrad
ul. Arsenalnaja
Psichiatritsaeskaja Bolnitsa
Spetsialjogo Tipa
GUVD utshrezadenie US-20/st 5

A. Alajaan tabati ühelt Tallinna eelselt saarelt (Naissaar, Aegna?) novembri lõpul. Ta oli lahkunud kodust 26. novembril ja kuuldavasti tabati ta koheselt. Ta oli 6 kuud Tallinna vanglas enne kui ta Leningradi psühhiaatrilisse haiglasse saadeti.

Kotkajärvele muretsetakse traktor

Nagu teada, toimub vahetult enne ESTO-84 pidustusi Kotkajärvel maailmalaager „Eesti Lipp". Et laagri maa-alad ja ehitused oleks selleks ajaks korras on vajalik juba sel sügisel lõpetada suuremad korrastustööd.

Ühised talgutööd toimuvad 24. ja 25. septembril ning 15. ja 16. oktoobril. Talgulised, registreerige end varakult oma üksuste juhtidele! Maailmalaagrist osavõtjate noorte vanematel on üks talgupäev kohustuslik.

Malevatel on plaanis muretseda Kotkajärvele pruugitud, korras traktor. Sellega saaks transportida küttepuid, ehitusmaterjale ja laagri varustust. Samuti saaks võsaniitjaga laagri platsid korras hoida ja höövliga siseteed tasandada. Ülalnimetatud tööd oleme pidanud senini laskma teha tasu eest. Juhul kui keegi teab sobiva traktori müügist, paluks teatada allakirjutajale, tel. kodus 267-8029, tööl 269-2556.

Silver Kask, skm
Maailmalaagri „Eesti Lipp" tehniliste tööde juhataja

Diplms. Walter Raudsepp

IN MEMORIAM

Sõnades on raske väljendada seda kurbust mida korp! Tehnola kaasvennad laias maailmas tunnevad yil! Walter Raudsepp'a maise teekonna lõppemisel 13. augustil, pärast rasket haigust, Victorias, B.C.

Sündinud 3. apr. 1910 Viljandimaal, Raudna vallas, kus omas ka keskhariduse Viljandi Poeglaste Reaalgümnaasiumis, millele järgnes E. V. Sõjakool Tondil. Hiljem lõpetas Tallinna Tehnikaülikooli vesiehituste ja melioratsiooni alal ning siirdus põllutööministeeriumi teenistusse.

Põgenikuaastad veetis Saksamaal. Sealt emigreerus Kanadasse olles vastuvõtnud Briti Kolumbia provintsi pakkumise oma eriala lähedasele tööle. Tublide teadmistega ja töötahtega tõusis pidevalt ametiastmeis kuni ministriabi kohale provintsi valitsuses (Deputy to the Minister of Lands, Forest and Water Resources). Sellel kohal püsis puhkepalgale minekuni. Pärast seda töötas edasi mitme komisjoni esimehena eriteaduslikes küsimusis.

Vil! Raudsepp oli alati aktiivselt osalenas korporatsiooni tegevuses alates 1932 a. ja see polnud mitte ammu kui olime koos korp! Tehnola 60 a. juubelil USA-s. Sinu lugupeetud eeskuju mälestatakse korp! Tehnolat ühendavate värvide „Must, Roheline, Valge" all.

Andku kõigeväeline Taevaisa tröösti Sinu abikaasale Veronika, Victorias ja vendadele Harald ning Paul Ühendriikides.

Puhka rahus, armas Walter!

Ermo Kulmar

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler.
Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

MÜÜA JÕEKÄÄRUL
soodsalt ilus talvekindel bungalow kaevu ja garaazhiga. Hea krunt, lähedal jõele.
Tel. 751-1711 ehk 839-7814
VERA LAIDER
I.S Snelgrove (1981) Ltd.

Pine Farms Orchard, King City

Pick your own apples

inquiries call

King 833-5459, 833-6698

Hwy 400 north to King—Nobleton Cloverleaf. Turn east to first lights and turn north on Jane St. and proceed 4 km and then you see the apple signs. Turn east at Jane and Green Lane as directed.

PAKID EESTISSE

Saatke oma järgmine pakk odavamini ja kiiremini kui varem

VÕRRELGE HINDU:

	Laevateel	Õhupostiga
kuni 5 kg	$19.00	$42.00
kuni 10 kg	$34.00	$72.00

Tolli võib tasuda Kanadas või Nõukogude Liidus

SAVE-O-WAY PARCEL SERVICE LTD.

TORONTO
337 Roncesvalles Ave.
Tel. 532-3042

HAMILTON
747 Barton St. East
Tel. 544-3603

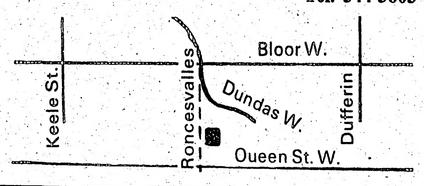

KÜTTED

☆ Uued ja parandamine ★ ÕLI ja GAASIAHJUDE vahetamine ★ Korstnate voodrid (chimney lining) ★ Veetorude parandamine. ★ Mõõdukad hinnad, oskustega töömehed.

ROLAND KULLIK — Tel. (416) 275-1280

Kanada ajaleht Walter Raudsepast

Vancouveri ajaleht kirjutab: Walter Raudsepp, mees kes aitas ehitada Briti Kolumbia veevarustuse süsteemi, maeti 13. augustil Vancouveris. Ta oli endine Briti Kolumbia ministriabi veeõiguste alal.

W. Raudsepp sündis 3. aprillil 1910 Eestis, mis sellal oli tsaari-Venemaa. Ta töötas veeprojektide alal oma kodumaal kuni tal tekkis erinevusi valitsuse poliitikaga. Ta asus Kanadasse ja sai tööle Briti Kolumbia vee-osakonnas 1953 kui hüdraulika-insener.

Ray Williston, endine Briti Kolumbia Social Credit maa, metsade ja veeressursside minister tahtis kord, et Raudsepp töötaks ühe ülesande juures Ida-Euroopas, kuid Raudsepp ei nõustunud sinna minekuga mitmel põhjusel.

Raudsepp oli veeõiguste kontrollija abi, kui oli teoksil Columbia jõe jõujaama ehitamine 1962. a. kui peainsener veeõiguste harus, Raudsepp oli vastutav Fraseri jõe tammide ümberehitamisel, samuti töötas ta Squamishis tammi ehitamisel.

Tema töö Okanagan niisutussüsteemi ümberehitamisel ja South Okanagan Lands Project'i lõpule viimisel andis tulemuseks jõuka puuviljatööstuse Oliver'is ja Osoyoosis ning parandas Okanagan järve kasutamist puhkepaigana.

1969. a. nimetati ta veeõiguste ministriabiks ja aastast 1971—1973 oli ta saastumise kontroll-ameti esimees.

Pärast pensionile minekut 1973, oli ta projektide konsultandiks, mis tegelesid vee ressursside ja saastumise kontrolliga. Ta oli mitme asutuse esimeheks ja uraaniumi kaevanduse komisjoniliige.

1982. a. ta nimetati keskkonnakaitse komiteesse, kus ta teenis kuni surmani.

Walter Raudsepa abikaasa Veronica elab Victorias, tema vend New Yorgis „Vaba Eesti Sõna" toimetajana.

KALEV ESTIENNE

võimlemisklassid Etobicoke'is Humbervalley Sen. Public School'is on teisipäeva õhtuti eri vanuse klassidele:

5.30—6.30 — tibatillukesed
6.30—7.30 — lapsed (8, 9, 10 a.)
7.30—8.30 — teismelised

Edasijõudnud noorte võimlemisklassid on kolmapäeviti samas koo-

Kanadalased ei taha töötada

BRADFORD — Holland soomaa aiandusfarmerid on praegusel suveperioodil tundnud tööjõupuudust, ehkki Kanadas on 1,5 miljonit töötut. Kanada töölised pole aga tööst huvitatud ja kui tulevadki, siis pole usaldatavad, ütles üks farmereist. Oma tööjõu saamiseks on talle erilepingu alusel toodud töölisi Jamaikast.

Väiksemaid REMONTTÖID
majade juures:
elekter, puutööd, torutööd (plumbing), kraanid, klosetid jm.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Murray E. Newbigging Ltd.
Matusebüroo
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8002

SPORT

„Estonia" masteritele 12 Kanada meistritiitlit

13. ja 14. augustil Toronto York ülikooli staadionil peetud Kanada masterite esivõistlusel 9-liikmeline „Estonia" Masterite Klubi saavutas 25 medalit, neist 12 kulda, 9 hõbedat ja 4 pronksi.

Esivõistlusele oli kirjalikke tervitusi saatnud Ontario peaminister William G. Davis ja North Yorki linnapea Mel Lastman. Isiklikult tuli kohale, koos abikaasaga, endine Kanada kindralkuberner Ronald Mitchener, kellele anti üle Kanada Master-Atleetide Ühingu auliikme medal, kuna tema on ikkagi veel tervisesportlane vaatamata kõrgele vanusele.

Seekord oli esindatud 51 masterite klubi 190 võistlejaga, neist 38 naist.

Atleete oli isegi tulnud Michiganist, Ohiost, Tennesseest ja Oregonist,

sest see esivõistlus oli lahtine mittekanadalastele.

Võistluskavas oli 10 jooksu, üks kiirkõnd, neli hüpet ja viis viset. Vanuseklassid meestele algasid 35+ kuni 80+ ja naistele 35+ kuni 70+. Ilm oli päiksepaisteline ja küllaldase soojusega. Kummagil päeval kestsid võistlused parajalt pika tööpäeva ulatuses.

Resultaatide tabelist nähtub, et „Estonia" masterite areng on edasi läinud.

Kui 1982. a. saavutati 9 Kanada meistritiitlit ja 20 medalit siis tänavu need arvud olid vastavalt 12 tiitlit ja 25 medalit.

Esmakordselt said Kanada Masterite meistriks E. Kulmar (200 m) ja T. Vellend (kolmikhüppes).

Paremate tagajärgede hulka kuuluvad E. Kulmari 200 m jooks — 32,55, U. Limiti 5 km kiirkõnd — 30.50,11, J. Lentsi teivashüpe — 2.70 ja K. Trei kaugus- ja kolmikhüpped, vastavalt 4.07 ja 8.02, sest need ületasid CMAA (Kanada Master Atleetide Ühing) 1983. a. kõige kõrgema, „kuldse tunnusmärgi (badge)", standardi.

Spordimärkmeid

Berliinis peetud spordivõistlustel jooksid Ida-Saksa naised 4 x 100 m teatejooksus uue maailmarekordi ajaga 41,53.

★

Juuli lõpul Stokholmis peetud USA ja Põhjamaade kergejõustiklaste vahelisel maavõistlusel tulid võitjaks USA võistkonnad, mehed 232:186 ja naised 95:61. Põhjamaade koondisse kuulus 40 soomlast, 24 rootslast, 13 norralast, 6 taanlast ja 4 islandlast.

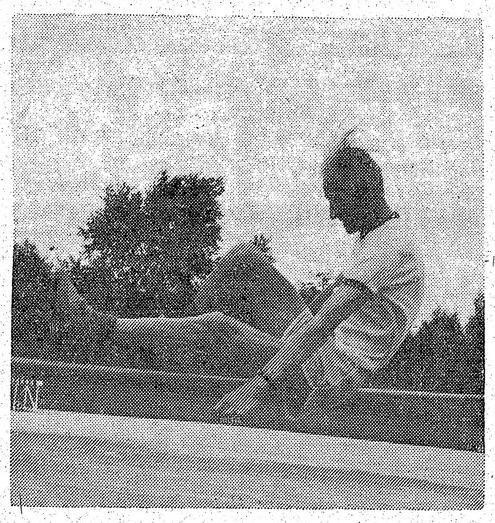

Edukamaid eesti mastersportlasi K. Trei kõrgushüppel.
Foto: E. Kulmar

RITSÕNA NR. 1160

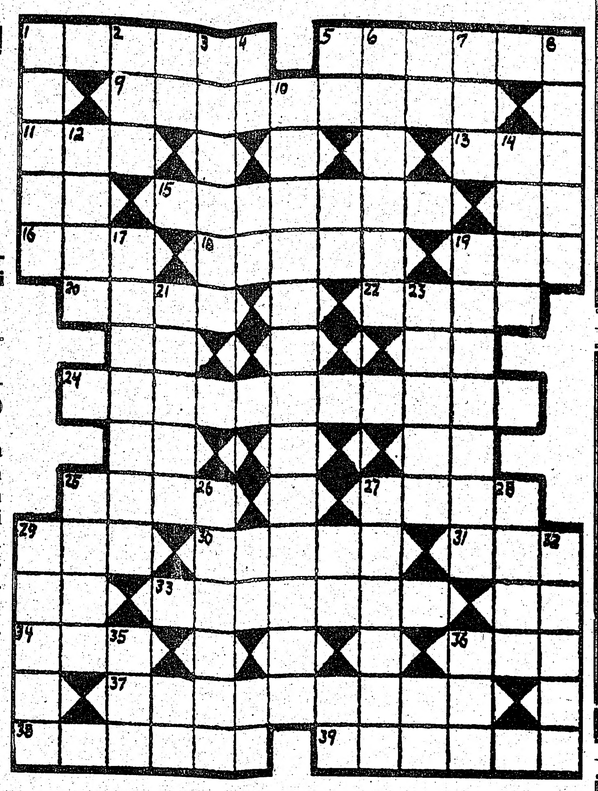

Põikread: 1. Putukas, 5. Turistide atraktsioon Egiptuses, 9. Osaline pulmas, 11. Kaks — ühes võõrkeeles, 13. Ava seinas, 15. Kurbmängud, 16. Amper — ühendatult, 18. Koht Põhja-Eestis, 19. Minu — prantsuse keeles, 20. Siseelund, 22. Lihula saksakeelne nimi, 24. Koht Tartus, 25. Itaalia autotehas, 27. Üksiklane, 29. .... -sak, 30. Kõrgem seisus minevikus, 31. Poola lennuliin, 33. Paguluses surnud eesti lavatäht, 34. Lennuvõimetu lind, 36. Proua tiitli lühend inglise keeles, 37. Väike liiklusvahend raudteeröövastel, 38. Mõiste füüsikas, 39. Mõõteriista astmestik.

Püstread: 1. Riik Aasias, 2. Kuurort Belgias, 3. Mõiste liikumisel, 4. Sina — ühes võõrkeeles, 5. See on — lühendatult, 6. Lõpp, lõppmäng, 7. Saksa mootorratta mark, 8. Tasane kõne, 10. Eesti kirjanduse suurteose peategelased (kahe nime vahele panna sõna ja), 12. Mitme eesti kunstniku nimi, 14. Õppeasutus, 17. Haiguse kaasnähe, 19. Kõrgem sõjaväelane, 21. Balti-saksa kunstnik Tartus 19. sajandil, ka naisenimi, 23. Idamaise valitseja tiitel, 25. Tselluloidriba, 26. Kuningas Vanas Testamendis, 27. Elab kuskil, 28. Teeb kohvi maitsvamaks, 29. Vorm sõnast saagima, 32. Populaarne ooper, 35. Peenike karv, 36. Planeet.

RISTSÕNA NR. 1159
LAHENDUS

Põikread: 1. Kraana, 5. Loodus, 9. Menning, 10. Leek, 11. Nead, 13. Teos, 15. Rott, 17. USA, 18. Prees, 21. Oru, 22. Linda, 23. Eelis, 24. Balti, 25. Weske, 27. Nõtke, 30. Anu, 31. Raske, 34. Aed, 35. Gert, 37. Alle, 38. Maas, 40. Rebu, 42. Aseaine, 43. Rüütel, 44. Kallis.

Püstread: 1. Kartul, 2. Ames, 3. Nee, 4. Ankur, 5. Linne, 6. One, 7. Ogar, 8. Saatus, 10. Loan, 12. Dool, 14. Esimene, 16. Trikkel, 18. Paber, 19. Ellis, 20. Seine, 25. Wagner, 26. Surm, 28. Talu, 29. Edevus, 32. Aksel, 33. Kirik, 36. Taat, 37. Abel, 39. Ase, 41. Ena.

JAAN ALMIR
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2178
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

EKK Kultuurifondi auhinnaga kroonitud
IVAR IVASK'i poeem
VERANDARAAMAT
Luuletaja kaheksas luuleraamat on pühendatud oma surnud vanemaile „kelle vaimust ja vaimustusest sündisid veranda ja verandaraamatu autor".
Hind $7.00 pluss 50 centi postikulu
Müügil VABA EESTLASE talituses

ILMUS
ARVI TINITSA koostatud
Lennuväe abiteenistuslaste sõjasõitu II maailmasõja lõpupoolel kirjeldav suurteos
Välgumärgi kasvandikud
560 lk pluss 80 lk fotosid ja dokumente
Hind $47.00 pluss $1.50 saatekulu Kanadas
$3.00 teistele maadele
Saadaval Vaba Eestlase talituses

IN MEMORIAM MIHKEL LÜDIG
Valik Mihkel Lüdigu loomingust
Ettekantud 100-aastase sünni mälestamise kontserdil 9. novembril 1980 Torontos
I küljel: AVAMÄNG — FANTAASIA, LINDA LAUL, IGATSUS, BALLAAD.
II küljel: JAANIÖÖ — sümfooniline poeem, PÕLISMETSA JÄRV, KITS ja HUNT, LAPSEPÕLVES, LAEVNIK, ÜKS PISAR VEEREB, KOIT.
Kaastegevad sümfooniaorkester, noortekoor „Lootus", T. E. Meeskoor, T. E. Segakoor, solistid Onne Laikve, Irene Loosberg ja tshellist Winona Zelenka. Juhataja P. P. Lüdig.
HIND $13.50 pluss saatekulu
Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja Eesti Abistamiskomitee äris, 958 Broadview Ave., Toronto

Müügil VABA EESTLASE talituses:
REHVITUD PURJEDEGA II
Sündmusi ja jutustusi mereelust
Eesti Kaubalaevastiku Juhtkonna Koondise, Torontos väljaandel, 302 lk.
HIND $8.— pluss saatekulu Kanadasse $1.—, mujale $2.—

Friedrich Reinhold Kreutzwald
KILPLASTE
IMEVÄRKLIKUD, VÄGA KENTSAKAD, MAAILMAS KUULMATA JA TANINI VEEL ÜLESKIRJUTAMATA JUTUD JA TEOD
Kalkuni keelest maakeelde tõlgitud ja meie külade komblikuku mõnes tükis ümber solgitud

25.

Iga mõistlik inimene teab iseenesest, ehk oleks ta pikem kui mees, et siiski — kui ta murule maha istub — poole keha kõrguse võrra vähem näitab. Aga kui ülevalräägitud kole metsaline maha oli istunud, venis ta keha ehk kolm korda kõrgemaks, kui käies oli olnud.

Istudes põrnitas ta suured silmad koledalt meeste vastu ja lõi, enne kui minema läks, jalgadega maa peale, et maa ümberringi vabises ja kilplased peaaegu kummuli oleksid langenud; siis pistis metsaline lennuti minema.

Kui kogukonna-peavanem seda lugu oli kuulnud, laskis ta sedamaid nõuisandad kokku astuda ja hakati tarka aru pidama, mis kilplaste kogukonnale varjuks on, ja mis koledale sarvikule metsalisele kiusatuseks ette tuleb võtta.

Esimese asja poolest leiti mõnus, et igamees kõrge püstaia oma hoonete ja elumaja ümber teeks, kust kuri vaenlane üle ei pääseks, pealegi igal ööl vahid küla tänavasse panna.

Teise asja poolest kiideti heaks, et tugevamast noorest rahvast tosin mehi saaks välja valitud ja koleda elaja vastu sõtta saadetud. Arupidamist mööda talitati hiljemini asju korrale.

Siiski veniks meil jutt väga pikale, kui tahaksime siin kõik põhjani teada anda, kuidas kilplaste vahvad noormehed end mõrtsuka-elaja tapmise vastu valmistasid ja mis vahvaid tegusid nemad hiljem toimetasid. Viimase asja pärast saagu siin aga üks asi nimetatud, mis nende hädaohtu selgesti avaldab.

Noormehi oli hommikul terve tosin külast välja läinud, kõik prisked, terved ja tugevad, aga õhtul ei tulnud kenast hulgast mitte enam koju tagasi kui aga kaksteistkümmend meest; kõik teised olid otsa leidnud. Aga needki riismed ei oleks muidu eluga pääsenud kui üksnes suure kavaluse läbi. Sest kui lehtede kahin neile koleda metsalise tulekut kaugelt kuulutanud, veel enne kui sarve või saba ots elajast paistis, olid vahvad meha lamanud ega usaldanud ükski ennast liigutada, kuni viimaks õhtu eel üks nende seast, kellest varsti pikemalt jutustame, natuke pea üles tõstis ja nägi, et — kuskil enam hädaohtu karta ei olnud. Õnnelugu salamahti teistele kuulutades tõusid nad üheskoos maast ja hakkasid kodu poole minema.

Julge peatõstjaga oli lugu nõnda olnud. Tema oli mõne aja eest kündes ühe kämblalaiuse raudse rinnakilbi tüki leidnud ja koju viinud. Kui temale käsk anti mõrtsuka metsalise vastu sõtta minna, läks ta kiiresti rätsepa juurde ja palus kilbitüki südame kohta oma kuue sisse õmmelda, et süda varju saaks. Rätsep tõotas pealisriide ja voodri vahele rauatüki panna, nii et mees sellega hiljemini vist rahul on.

Niisuguse tugeva varjuga oli mehel enam julgust kui teistel, sellepärast oli ta esimene peatõstja teiste hulgas; ja kui teised ühes koos rahulikult kodu poole läksid, tõttas ta teelt kõrvale ja läks naaberküla kanakarja vaatama, kas ehk võimalik oleks mõnd sulislindu kinni tabada ja õhtukeeduse lisaks kaasa võtta.

Õnnetul kombel ei olnud ta jahihimul tähele pannud, kuidas kanade peremees, nott käes, tema kannul oli, ja kui ta parajasti kana kinni tahtis võtta, teda vargaks arvas ja temale valu tahtis anda.

Kilplane — ei tea kas kanajahil või noti-eest põgenedes — tahtis üle aia hüpata ja jäi teiba otsa kinni. Talumees arvas, nüüd on kanavaras lõksus, ma tahan temale veel natuke mälestuseks kaasa anda, et ta meie küla kanade kõõrutamisi ära ei unusta. Nõnda mõteldes sihtis ta malga otsekui tera**va oda põgenejale selja tagant keskkeha kohta**, vööst natuke alamale. Kas sa imet ja õnne näed! Malga ots põrkas tagasi, seni kui kilplane tagant tõukamise abiga hõlpsalt üle aia pääses, ja kibedasti putkama punus.

Kui ta mõne aja pärast tagakihutajat enam oma kannul ei kuulnud, hakkas ta puhkama ja saadud kahju läbi katsuma. Jõe kaldal vee peeglis keha selja tagant vaadates, leidis ta kõik kohad terved ja veata, ja raudlapi oli tark rätsep just tagapool keha sinna kohta püksivoodri vahele õmmelnud, kuhu talupoja teivas teda puutunud.

Nüüd hüüdis kilplane suure rõõmuga:

„Taevas tasugu rätsepale hüva palka, kes varjulapi parajasse kohta on õmmelnud. Tema teadis palju paremini kui mina ise, kus hädakitsikusel kilplase süda seisab!"

Mõned õpetatud mehed, kes midagi imelikku asja ei taha salamahti jätta, vaid kõik püüavad avalikuks teha, on pika läbikuulamise ja järelekatsumise läbi leidnud, mis sugust ja mis seltsi see kole elajas oli olnud, kes kilplastele ülevalräägitud kartust sünnitanud.

Sarvi ei leidnud nemad elaja küljes mitte, aga pikad kõrvad, neid olid kilplased joobnul peal sarviks arvanud; niisamuti ei olnud elaja suurus ja naerilaiused silmad õieti üles pandud, vaid leiti mõlemad palju väiksemad. Ja kõigest tõusis viimaks avalikuks, et kole elajas üks nende sugust oli olnud, keda meie maal haavikuisandaks ehk jäneseks nimetatakse.

Kolmekümne kaheksas peatükk.

Ühest ratsamehest Kilplas.

Kui kilplased koleda elaja vastu sõtta läksid, istusid ka mõned mehed hobuste selga, mis tõesti lihast ja luiest olid loodud, mitte puust tehtud, nagu kord üleval räägiti. Sest nemad arvasid ses asjas väga osavalt: sõjas on parem, kui mehel hädapakitusel kuus jalga all on, miska ratsamees hõlpsamalt pakku pääseb kui kahejalgse kobuse turjal.

Kui nad edasi sõitsid, nähti üht nende hulgas, kes teistega seltsis puhkamise ajal hobuse seljast maha astus, aga selga minnes iga kord viimaseks jäi. Üks teine, kes seda tähele oli pannud, küsis, mis see tükk pidi tähendama?

Viibija kostis: „Minu hing ei salli ülekohut, sellepärast ei tahaks ma kätt kuskil võõra oma külge pista; aga et mulle kogemata seesugust pahandust ei juhtuks, et ma eksides võõra hobuse selga võiksin istuda, sellepärast ootan, kuni teised kõik hobuste selga on läinud; sest see hobune, mis viimaks üksi teistest üle jääb, on vististi minu oma." —

Hiljem jõudis rüütellik kilplaste selts ühte külasse ja võis vist väga kena vaadata olla, sest kõik küla poisikesed jooksid kisaga seltsi kannul, loopisid mehi ja hobuseid kividega taga, nii et hobused mõnikord äkitselt üles kargasid, kui oleks neid kihulane torkinud.

Kilplased ei pannud seda tähele, mis poisikesed nende selja taga tegid, sest neil oli viisiks võetud silma eespool pead üle nina ja mitte selja taga kanda; sellepärast arvasid nad hobuste kargamisest, et kaerad kõhus elajaid ärksaks kutistanud, muidu oleksid nad vist koledat sõda poisikeste vastu alustanud.

Kogemata puutus üks visatud kivi selle kilplase kuklasse, kelle hing ülekohut ei sallinud. Silmapilk kargas ta hobuse seljast maha ja palus teist meest, kes tema kõrval sõitis ja temast hea tüki pikem oli, temaga hobust vahetada.

„Mispärast?" küsis teine.

„Kas sa näed," kostis esimene, „minu hobune on natuke peru; praegu lõi ta jalaga tagant üles ja puutus rautatud kabi mulle pähe! Sa oled minust pikem, sinu pähe ei ulata ta jalg mitte."

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

JOHN E. SOOSAAR C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
krunttide ümber.
B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Toimetaja H. Oja kodune tel. 481-5316
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni emasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Eesti muusikateatri alguspäevad

TAAVO VIRKHAUS

Vahe eesti muusikaelus iseseisvuse sünni ajal, enne ja nüüd on, et „enne", see on peale ärkamisaega, oli muusika peamine rõhk läänekultuuride imiteerimises, ja „nüüd" on rõhk eesti originaalse kultuuri ja omapärasuse uurimises ning säilitamises. Enne aga, kui me hakkame oma esivanemaid orjameeluses ja alaväärsustundes süüdistama, peame mõistma kultuuri ilmet Balti riikides viimase sajandi neljandas veerandis. See on see sama aeg, mida Tammsaare kirjeldab oma esimeses „Tõde ja õiguses", ja millal meie esimene generatsioon elukutselise haridusega heliloojaid ja muusikuid hakkavad omal alal töötama. Eesti koorilaul oli juba suures hoos — esimene laulupidu oli ju Tartus 1869. aastal. Puhkpilliorkestrid õitsesid paljudes kohtades, vanim neist, Väägvere mängukoor asutati juba 1839. aastal, n.n. viiulikoorid arenesid juba orkestrite poole. Samuti õppis rohkesti noori eestlasi muusikat pealinnas, s.o. Peterburis ja nad tihti leidsid tööd suure Venemaa elukutselistes orkestrites ja teatrites.

BALTIMAADE TEATRIOLUD

Mis puudus, oli kohalik muusikaline teater, see on operett ja ooper. Õieti oli see kõik Baltimaadel olemas: Tallinnas, Tartus, Riias ja mujal olid olemas SAKSA teatrid. Need olid tihti kõrge rahvusvahelise tasemega grupid, eriti Riias, kus omal ajal oli isegi Richard Wagner abidirigendiks. Seal kanti ette oopereid ja operette saksa keeles saksa ja muule Euroopa eliitpublikule. Need asutised olid aga peagu täiesti maarahvale kättesaamatud ja kultuuriliselt täiesti võõrad.

Ajalugu näitab, et kui kohalik teatrikultuur hakkas oma maadel pead tõstma, ei töötatud mitte koos saksa teatritega, ega hiljem ei võetud üle nende maju ja jõudusid, vaid ehitati üles uus paralleelsüsteem, mis aeg ajalt sai tähtsamaks kui Saksa teatrid, mis eventuaalselt jäid varju või hoopis kadusid. See juhtus nii Balti riikides, kui ka Ungaris, Tshehhis ja mujal, kus majanduslikult varakas saksa kultuur oli ennast kohaliku kultuuri asemel maksma pannud. Gustav Mahler saksa ooperi dirigendina Budapestis kirjeldab Ungari rahvusteatri kaunis tormilist tõusu. Kui Bruno Walter oli Riia ooperis dirigendiks, kirjeldab ta oma eluloos kuidas saksa seltskond lätlastele, kes omavahel mingisugust võimatut murrakut rääkisid, kui alaminimeste peale vaatasid. Voorimehega sõites anti piitsaga või kepiga talle teejuhiseid: kui lõid paremale õlale, tähendas keera paremale ja vasemale õlale vasakule minekut. Walter pidas sellist kohaliku rahvaga käitumist ebamugavaks, samuti Mahler Budapestis, kuid nad olid tol ajal võimetud selle vastu midagi tegema. Ungaris täitusid kultuur-autonoomia tingimused veidi varem kui Balti riikides ja ungarlaste rahvuslik surve oligi üks põhjus miks Mahler sealt vallandati ja eventuaalselt Viini ooperi direktoriks kutsuti.

Nii peame mõistma oma kultuuri esivanemaid, kes selle asemel, et originaalsust ja oma rahva juuri otsida, püüdsid esiteks sama õigust saavutada. Me pidime saama samasugused ooperimajad, laulukoorid, orkestrid, korporatsioonid jne. nagu sakslastel. See oli peasiht tol ajal.

Järgnevas loengus tahan jutustada teile järgmistest algupärastest sündmustest eesti muusikaelus: esimene eestikeelne ooper; esimesed eesti originaalsed ooperid ja esimene eesti originaalne operett. Enamus andmeid olen saanud oma isa, Adalbert Virkhausi artiklitest, mis ilmusid Geislingeni „Eesti Postis" 1947. ja 1948. aastatel, kus ta kirjutab oma isiklikest mälestustest.

ESIMENE EESTI OOPERILAVASTUS

Adalbert Virkhaus (1880—1961) oli n.n. „eest pasunakooride isa", David Otto Virkhausi teine poeg. Ta saadeti Tallinna raudteetehnika kooli, kuna vanem poeg Peeter võttis üle isa ameti Väägvere koolmeistrina ja Väägvere mängukoori juhina. Tihti on aga, et kui inimesel on muusika veres, tuleb see varem või hiljem ikka esiplaanile, nii kogus Adalbert oma õppimise lõpul Keila-Haapsalu raudtee ehitamisel kõvasti raha ja jättis 1905. aastal oma elukutse ning läks Saksamaale, Leipzigi konservatooriumi muusikat õppima. Selles kuulsas koolis, mis oli asutatud Felix Mendelssohni poolt, oli ta kohe nagu paisatud lääne kultuuri muusikakeerisesse. Igal õhtul kanti ooperimajas ette Wagneri oopereid; maailmakuulus Gewandhausi orkester mängis oma dirigendi, Arthur Nikishi all moodsamaid palasid, nagu Tshaikovski ja Mahleri kuuendat sümfooniat. Koolis olid mitmed kuulsad mehed professoriteks, neist Nikish dirigendiklassi juhina. Juba esimesel kooliaastal kohtas Virkhaus eestlannast kaasõpilast Ella Grünbergi, Tallinnast, kes ennast laulu alal täiendas. Kahekesi hakkasid noored õpilased sõjanõu pidama, kuidas Eestis eestikeelset ooperit tegema hakata.

Üheks esimeseks teerajajaks eestikeelse muusikalavastuste alal oli olnud August Wiera Tartus, kes vanas „Vanemuises" amatöörjõududega mitmedki laulumängud ja operetid viimase sajandi lõpul lavale tõi. „Vanemuise" uue teatri ehitamisega 1905. aastal tuli muusikalavastuste küsimus uuesti esile. Virkhaus, olles 1906. aastal suvepuhkusel kodus, tegi teatri juhatusele kohe ettepaneku ooperi lavastamiseks, kes aga selle kui ebapraktilise idee tagasi lükkas. Virkhaus pöördus siis kuulsa seltskonnategelase ja „Postimehe" toimetaja Jaan Tõnissoni poole, kes ta idee heaks kiitis ja julgust andis selle mõtte arendamiseks.

Järgmisel kooliaastal Leipzigis oli suur töö idee realiseerimisega. Nikishi soovitusel valiti ooperiks Conrad Kreutzeri „Öömaja Granadas" (Nachtlager in Granada), mis oli tol ajal kaunis populaarne n.n. „seiklus-ooper" ja mis oma kunstiliste tingimustega esimese ettevõttena mitte üle jõu ei käiks, Noodid tuli käsitsi partituurist maha kirjutada, mis tuli Peters'i muusikakirjanduse raamatukogus teha, sest partituuri ei võinud sealt ära viia; see töö kestis mitu kuud. Tekst tõlgiti A. Jürgensteini poolt, kirja teel palgati osalised ja solistid. Kodumaale tagasi jõudes leidis aga Virkhaus eest uue „Vanemuise" direktori K. Menningi, kes põhimõtteliselt oli ettevõttele vastu. Samuti oli Tõnisson vahepeal oma meelt muutnud, leides et rahaliselt on see ettekanne „Vanemuisele" ja eesti rahvale liiga kulukas. Oma onu rahalisel toetusel otsustas Virkhaus seda algatust ise finantseerida ja ta läks uuesti „Vanemuise" juhatuse ette, et saali prooviteks ja ettekanneteks rentida. „Vanemuise" esimees H. Koppel oli väga lahke olnud, kuid majanduslikud tingimused olid äkki nii kõrgele kruvitud, et isegi väljamüüdud saalide juure olnuks see asi juba enne algust pankrotis.

Nüüd tegi Virkhaus ühe taktilise vea. Otsides sobivaid teatriruume Tartus, läks ta saksa teatrisse nimega „Bürgermuss", kus ta väga soodsate tingimustega lava ja prooviruumid üüris. Nüüd aga süüdistati Virkhausi „sakslaste poole üleminemises", ja ta sai Tõnissonist omale eluaegse vaenlase. Veel toimusid mitmed koosolekud tegelaste eesseisu ja „Vanemuise" juhatuse vahel, kus isegi rusikatega vastu laudu taoti, kuid asjata. „Vanemuine" nõudis üldist andekspalumist eesti rahva käest, ja Virkhausi kõrvaldamist muusikajuhina, mida tegelaste eesseisus kategooriliselt keeldus tegemast.

Ooper tuli ettekandele „Bürgermusse" väljamüüdud saalile 1907. aasta oktoobris, kes ettekande soojalt vastu võttis. Järgmisel päeval ootasid tegelased ärevalt „Postimehe" arvustust, eriti selletõttu, et arvustajaks oli saadetud kõvasti respekteeritud, aga ka kõva sõnaga ja halastamatu arvutajana tuntud R. Tobias. Kõik ootasid kindlat pahesaamist, kuid suur oli kõikide üllatus, kui Tobiase arvustus oli kõikides aspektides kiitev. Hiljem selgus, et „Postimehe" toimetaja polnud seda arvustust enne trükkimist läbi lugenud, sest oli eelmisel õhtul kuskil peol liiga kaua viibinud. Kui aga ajaleht trükitult hommikul toimetaja kätte sattus, oli leht juba laiali saadetud. Ei aidanud enam seegi, et Tobias kiires korras toimetaja juurde käsutati, ja nõuti, et oma arvustuse lehes tühistaks ja uue ja käredama kirjutaks. Sellele ettepanekule olevat Tobias Pilaatuse sõnadega vastanud: „Mis ma olen kirjutanud, seda ma olen kirjutanud." Nii lõppes see ajalooline esimene eestikeelne ooper — etenduse mõnuga ja suure pahandusega.

(Järgneb)

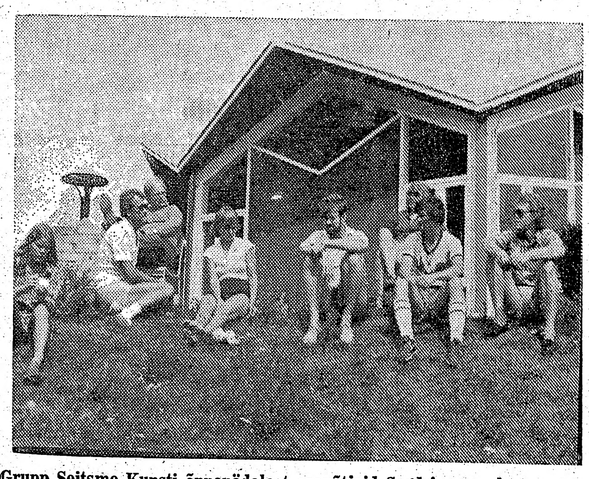

Grupp Seitsme Kunsti õppenädalast osavõtjaid Seedrioru peahoone ees, kes arutlesid mida teha Esto Valley'l muusika alal. Pildil vasakult Epp Naelapea, Taavo Virkhaus, Peeter Tammearu, Margit Viia, Mart Laanemäe, Alliki Arro, Toivo Siitam ja Priit Võsari.

Foto: Vaba Eestlane

Seitsme Kunsti laagri muljeid

Kiri Seedriorust

Käisin teist aastat Seedriorul Seitsme Kunsti laagris. Koju jõudnuna panen otsemaid mõned muljed kirja ja vastan Teie küsimustele, mida see mulle pakkus? Sellega oletan, sama võinuks see ka Teile pakkuda?

Kindlasti on Teil ebaselge muljе selle „laagri" põhimõtteist. Olen tihti märganud meie seltskonnas, et kunstitegevus on mõningate või isegi enamiku poolt ilmselt jaotatud järgnevaisse äärmustesse: on kunstitegelasi, üsna „hiilgavad, koolitatud ja osavad isikud", ja on ka „minusuguseid, kes sest midagi ei tea." (Edasi on veel asjaarmastajaid, kes siis asjast nähtavasti veel vähem pidavat teadma!)

Vahest Teile ükski neist lahtreist ei sobi ja arusaadavalt eemaldate end neist kõigist.

Toon kohe esile ühe näite, mis mulle suure üllatusena tulnud, milles aga minu arvates seisab terve küsimus. Viimasel õhtul lõkke ääres seistes, ütles mulle üks proua — (ja ma ikkagi ei saa täiesti veenduda selles, et ta seda tõsiselt mõtles), et „nüüd ligemale jõudnud, kuidagi kontakti astunud julgen ka edaspidi kontsertidele tulla." Ei osanud otse sellele reageerida. Aga mõne päeva pärast figureeris see väide minu mõtteis oma sügavamõttelise tähendusega.

Eks ma ise kohanud seal isikuid, kellega harilikult kokku ei puutuks. Kujutav kunst on mulle alati imponeerinud, oli tore juhus kohata Timuskit, Leed ja teisi, mõnda arvamust või küsimust avaldada, mõni sõna juttu ajada informaalses miljöös, kus tundsin, et see on mulle lubatud. Veel toredam oli pealt vaadata, võrrelda nende töö-, õppe- ja õpetamisprotseduure minu oma distsipliini omadega. Boheemlase seltskonnatujust rääkimata!

Ma ei taha Teile sellest väikesest pildist suuri järeldusi maalida. Esitan seda ühe mõtteterana... Näete, kuis laager pakkus mulle ja teistele midagi omapärast.

Muidugi puudusite mõnel suurema omapärasusega üritusel. Mainin siinjuures „Klaveripoegade" debüütkontserti. Klaverit mängitakse küll tihti neljal käel, aga tavaliselt ainult kahe mängijaga. Sest mõned kurtsid et, „ei ole terve suvi harjutanud, ei taha nüüd mängida, ei suuda poolt seda teha, mida peaksin", tegime igale ülesande vastavalt kergemaks, andsime ainult poole teha: mängisime neljal käel, nelja inimesega.

Kujutage nüüd ette, Armas Maiste, Taavo Virkhaus, Norman Reintamm ja mina, klaveri ette kokku hunnikusse koondatud! Esituse muusikalisest tasemest ei hakkagi rääkima ja õnneks puudusid meie asjalikumad arvustajad. Aga järelkajast tooksin esile järgmised mõtted publikult: „mõtlesin, et olin oma elus kõike näinud, kõike läbielanud enne seda..." ja edasi, „muusikameeste huumorimeel peab küll parim olema, ... millal muidu on võimalik näha niisuguseid mehi sedasi jampsimas?"

Just täpsel! Võibolla Teie ei tea kui raske on, suve ajal, halvasti ettevalmistatuna, sööklas, ebasobivas atmosfääris, ühte tõsist kontserti anda. Aga samuti Teie ei tea kui tore see meile oli, et frakid olid koju jäänud. Missugune vabadus! Midagi hoopis muud ja spontaanset. Ei tea, kes seda nautisid rohkem — publik või esinejad? Üks Klaveripoegadest ütles mulle, „Meil on seesama iseloom, kui inglise keelest tõlkida, oleme singid!" (Hams!)

Kõige sellega tahan ainult öelda, et meie ei pea alati seda vahekorda jälgima, kus „KUNST" ja „KULTUUR" on suurte tähtedega kuldtindiga seinale kirjutatud. Aga samuti ei taha öelda, et Seedriorul ainult narrisime asja. Hoiame eemale neist äärmustest, mida varem mainisin.

Mõtelge siis järele. Need on ainult mõned muljed, minu isiklikud arvamused. Objektiivsus ja sõnad mul puuduvad, ei oska kõike paremini kirjeldada. Aga nüüd teate, et olete teretulnud järgmistesse Seitsme Kunsti laagreisse, saate inimesi kohata, osa võtta, teha, proovida või pealt vaadata.

Lõpetan ühe iseloomustava lausega, mida seal kuulsin kellegi käest: „Küllap mul on palju teisi asju teha ... aga see annab võimaluse, kuidagi oma patareid laadida."

Olge tervitatud!

Südamlikult, Teie

Peeter Tammearu

KODUMAA UUDISED

Eesti suurimaid lestapüügialasid asub Hiiu madala juures, kus seda nõutavat kala on traalitud juba üle 60 aasta. Püük toimus enne vastavalt jääoludele varakevadest kuni hilissügiseni. Saak olenes suurel määral ilmast, aga ka kalurite kogemustest. Et lestavarud uuemate püügivahendite tõttu ohtlikult vähenesid, piirati mõni aasta tagasi püüki ja keelati see kudemise ajal, s.o. 1. veebruarist kuni 31. maini ka Hiiumaa rannavetes. Selle tagajärjel suurenesid lestavarud järsult. Lest on vallutanud nüüd ranna ääregi. N. Liidu Kalamajanduse Ministeeriumi Läänemaa Kalamajanduse Teadusliku Uurimuse Instituudi Tallinna osakond on nüüd välja selgitamas lesta kudemisrännu alasid ja tahab rakendada abinõusid, et lestad räimepüünistesse ei pääseks. Seni on see tegemata.

Kui soomkalad siirduvad kudema magedasse vette ja räimed planktoni järvel ranna äärde, siis lest kui paiga- ja karjakala toitub mere põhjas asuvatest karbilistest ja läheb kudema sinna, kus toitu leidub. Vanemad kalurid juba teadvat, et lest ei ole kunagi varem tulnud massiliselt ranna äärde ja lahtedesse ning läinud sinna pandud mõrdadesse ja võrkudesse. Põhjakalana pole lest varem sattunud traalimisel ka turskade sekka nagu praegu. Eesti Meremuuseumi klubi allveearheoloogid teatavad, et Hiiu madala ääres on lesta nii paksult, et ei julge jalga põhja panna-gi. Lest on ilmunud ka sinna, kus teda varem üldse ei olnud — Tahkuna poolsaare läänerанda ja mujale.

Nüüd oleks vaja ruttu selgeks teha, kas lesta on siginenud nii palju või on nad oma pesitsuskohti põhjalikult muutnud. Sest ka lestal on oma eluiga ja liikvel on juba vanemad ning suuremad. Viimati võib neid rohkem minna kaotsi, kui püüda saab.

Hiidlased soovivat, et neile antakse luba räimepüünisesse jäänud lestakala püüda ja müügipunktidesse viia, sest tagasi heitmisel võiksid need jälle püünisesse sattuda. Samuti segavat lestad räimeparvi, peletades neid püünistest eemale.

Olukord olevat lihtsalt veider, et praegu, kus eesmärgiks on toitlusprogrammi elluviimine, sajad tonnid räime lestade tõttu püüdmata jäävad. See panevat hiidlased tõsiselt muretsema.

☆

Kohtla-Järve rajoonis kurdab Arvi Koha, et tema majapidamine jääb maa-alale, mis on eraldatud Kohtla kaevanduse karjääriväljadeks. Seetõttu tulevat hooned lammutamisele ja küsib siis, et kes selle eest hüvitab. Talle selgitatakse, et kehtiva seadlusandluse kohaselt hindab hooned, ehitised, samuti viljapuud, marjapõõsad, istikud ilupuud ja muud väärtused üle kohaliku rajooni hindamiskomisjon, misjärel need maksab välja Kohtla kaevandus.

Aga kodanike soovil võidavat neile kuuluvad elamud ja teised hooned, mis lähevad lammutamisele üle viia ja täastada uues kohas.

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 31 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

Eesti Sihtkapital Kanadas
Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele
Eesti Sihtkapital Kanadas
kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto. Ont M4K 2R6

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtteo.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

Vaipade ja mööbli keemiline puhastus
„Stainguard" hinna sees
Söögituba, elutuba ja koridor
$59.95
Pensionäride kortereile hinnaalandus. Samuti akende pesemine.
Peeter Valing
Tel. 690-4961

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Neljapäeval, 8. septembril 1983 — Thursday, September 8, 1983

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Kolonelleitnant August Tomander

Kol.-ltn. August Tomander 90-aastane

8. septembril s. a. pühitseb oma kõrget juubelit üks meie väheseid allesolevaid Eesti Vabariigi aegseid väeosa ülemaid, kol.-ltn. August Tomander VR I/3, K. S. dipl.

Juubilar oli valinud oma elukutseks noorte õpetamise ja kasvatamise. Enne I maailmasõda töötas ta sel alal Keila vallas Kumna algkooli juhatajana, kuid I maailmasõda sai tema elu pöördepunktiks. Ta mobiliseeriti sõja puhkemisel ja peale ohvitseride kooli lõpetamist saadeti rindele, kus oli kuulipildujate kompanii ülemaks. Ühes lahingus sai ta kergelt haavata.

Eesti Vabadussõja alates astus juubilar Eesti Rahvaväkke, mille koosseisus võitles meie rahva vabaduse eest raskekuulipildujate kompanii ülemana kuni Vabadussõja võiduka lõpuni. Sõja lõppedes ülendati ta kapteniks ning Vabariigi Valitsuse otsusel vääristati teda Vabaduse Risti I/3 ja normaalsuuruses autasu taluga. Ta jäi edasi sõjaväkke ning lõpetas alalisväe ohvitseride ja pataljoniülemate kursused ning Eesti Kõrgema Sõjakooli. Oli lühemat aega Sõjavägede Staabis praktikal, siis Narvas 1. Jalaväerügemendis pataljoniülemaks ning alates 1934. a. kuni Eesti okupeerimiseni Jõhvis 4. Üksiku Jalaväepataljoni ülemaks, rügemendiülema õigustega, olles ühtlasi aastaid väeosa kohtu esimeheks. Samal ajal tegutses väga innukalt noorte organiseerimise ja juhtimisega Alutaguse Skautide Maleva ning Jõhvi Noorkotkaste Maleva vanemana.

1940. aastal, peale Eesti okupeerimist punaarmee poolt, likvideerisid Vene võimud Eesti sõjaväe üksused ning juubilar vangistati ja paigutati Tallinna vanglasse. Aasta hiljem, II maailmasõja puhkemisel idarindel, õnnestus tal vanglast vabaneda.

Mobiliseerituna sakslaste poolt, teenis II maailmasõjas Viljandi 1. Eesti Tagavararügemendi ja hiljem Tartu Sõjaväeringkonna ülemana.

Sõja lõppedes pandi ta Austrias sõjavangide laagrisse. Venelastele väljaandmisest päästis teda üks Prantsuse armee luteriusu pastor, juubilari abikaasa vahendusel.

Peale läbielatud vintsutusi valis juubilar oma ajutiseks kodumaaks Kanada, kus ta oli üks Toronto Eesti Võitlejate Ühingu asutajaid, esimene esimees, kauaaegne aukohtu esimees ja nüüdne auliige. Tema töödsõjameeste huvides on hinnatud Ühingu Kuldrinnamärgiga ja Võitlejate Teeneterist 2 järguga.

Juubilar koos abikaasaga kannab kindlat usku Eesti vabanemisse ja õiglasse tulevikku.

Toronto Eesti Võitlejate Ühingu juhatus ja liikmeskond soovivad juubilarile Kõigevägevama õnnistust, tervist ja veel palju aastaid ning on veendunud, et nende soovidega ühinevad ka kõik Vabadusristi kavalerid, tema kutsekaaslased, arvukad sõbrad ja tuttavad.

Ü. Tamre,
T.E.V.Ü. nimel.

Ülo Tamre 60-aastane

6. septembril s.a. jõuab meheikka II maailmasõja üks dekoreeritumaid eesti sõjamehi, praegune Toronto Eesti Võitlejate Ühingu esimees Ülo Tamre.

Oma sõjakäigul meie põlisvaenlase vastu sai ta neli korda haavata, kaks korda raskesti, üks nendest karmides kaitselahingutes kodumaal, juhtides kompaniid vasturünnakul.

Mitmete vaprusristide ja teiste aumärkide hulgas omab ta Raudristi II ja I klassi, olles esimeste eestlaste hulgas keda nendega vääristati.

Meist nooremaid, iseloomult tagasihoidlik, võitis ta oma julguse, otsustamis- ja juhtimisandega ning abivalmidusega kõigi, nii ülemuste kui alluvate lugupidamise, austuse ja sõpruse.

Kallis relvavend, need vähesed, paljudest lahingutest järelejäänud suuskurid, luurajad ja teised võitluskaaslased, laialipillatuna üle maailma, sirutavad Sulle oma sõjamehe käe soovides Sulle õnne, tervist ja jõudu.

„Isamaa ilu hoieldes..."

Relvavend MIKK S.
Stokholmis, septembris 1983

Üleskutse Esto Valley kujundamiseks

Arhitektid, insenerid, rakenduskunstnikud ja aiandusarhitektuurplaneerijad, kes on huvitatud kaasa töötama Esto Valley projekti kavandamiseks ja läbiviimiseks, palume kirjutada aadressil: Estonian Arts Centre, 958 Broadview Ave, Suite 203, Toronto, Ont. M4K 2R6; või helistada tel. (416) 259-9779. Tegelik töö toimub vastastikuste kokkulepete alusel.

ESTO VALLEY ASUTAVA
KOGU JUHATUS

Järvalased!

Tere tulemast Jõekäärule 17. sept. kell 2 p.l. järvalaste kokkutulekule. Kõik, kes on sündinud, üleskasvanud või koolis käinud Järvamaal, olete oodatud!

Informatsiooniks helistada: Leo Prii 251-0737, Helmi Ründva 491-8229.

Tähelepanu: Armsad noorte sõbrad!

Eesti Gümnaasiumi esimene õppeaasta möödus noortele meeldivalt ja küllaltki tulemusterikkalt, mis annab julgust alustada teise õppeaastaga.

Möödunud sügisel pöördus kool ajalehtede kaudu ja isiklikult kaasmaalaste poole Arved Viirlaiu „Ristideta hauad" muretsemiseks, milline talve jooksul läbi töötati. Vastukaja üleskutsele oli väga hea ja raaamatuid saabus mitmelt poolt Kanadast ja ka USA-st, mille eest kõigile annetajaile kooli südamlik tänu. Tänavu kavatsetakse gümnaasiumi II klassis käsitada A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus" I osa, kui meie kirjanduse põhivara. Kuna ka selle trükk on ammu läbi, siis pöördume jällegi kaasmaalaste poole, kel leidub raamaturiiulil „Tõde ja õigus" I, see kinkida või laenata Toronto Eesti Gümnaasiumile. Lahkeid noorte sõpru palume helistada koolijuhatajale Edgar Martenile — tel. (416) 241-4050 või saata postiteel — 24 Laurelwood Cresc., Weston, Ont. M9P 1L5

Toronto Eesti Gümnaasium

Eesti gümnaasium alustab õppetööd

Eesti gümnaasiumi õppetöö TES Täienduskoolis algab Eesti Majas, 958 Broadview Ave. Toronto, reedel, 16. septembril s.a. kell 20.00.

Gümnaasiumi võetakse vastu neid, kes on lõpetanud Toronto Eesti Keskkooli kursuse või mõne teise eesti täienduskeskkooli või kes oma eesti keele oskuse ja eestiaineliste teadmiste osas on saavutanud taseme, mis võimaldab neile vastava erikorra alusel kooli sisseastumise. Registreerimine toimub esimesel koolipäeval kohapeal.

Toronto Eesti Gümnaasium töötab reede õhtuti Eesti Majas täienduskooli eritüübilise iseloomule kohandatud gümnaasiumi õppekavade alusel ja ulatuses, mida võimaldab kasutadaolev aeg ja koos eriprojektide, erikursuste ja huvialaringide tegevusega. Kursuse pikkuseks on kaks aastat.

Koolikomitee

Eesti keskkoolis algab õppetöö 16. septembril

Eesti keskooli õppetöö TES Täienduskoolis algab Eesti Majas, 958 Broadview Ave. Toronto, reedel, 16. septembril s.a. kell 19.00.

Keskkooli võetakse vastu noori, kes on lõpetanud TES Täienduskeskkooli kursuse või mõne teise täienduskooli kuus klassi. Registreerimine ja vastuvõtmine toimub esimesel koolipäeval kohapeal.

Toronto Eesti Keskkool töötab reede õhtul Eesti Majas täienduskoolile kohandatud keskkooli õppekavade alusel ja ulatuses, mida võimaldab kasutadaolev aeg. Kursuse pikkuseks on kolm aastat.

Eesti algkool stardib 20. septembril

Algkooli õppetöö TES Täienduskoolis algab Eesti Majas, 958 Broadview Ave. Toronto, teisipäeval, 20. septembril s.a. kell 19.00. Edaspidi toimub õppetöö teisipäeva õhtuti.

Eesti algkooli õppetöö toimub koostöös Toronto linna koolivalitsusega. Koolikealised on kõik Torontos ja ümbruskonnas elunevad lapsed, kes on vähemalt seitsmeaastased. Võetakse vastu ka vanemaid õpilasi, kes veel senini ei ole käinud eesti algkoolis. Samuti on ka tänavu kavas vastu võtta uusi ja jätkata tööd seniste eesti keelt mittevaldavate õpilastega.

Kooliaasta sujuva alguse huvides on vajalik, et esimesel koolipäeval oleksid kohal nii uued kui ka senised õpilased. Lühikesest avaaktusest võivad lastevanemad soovikorral osa võtta. Aktusele järgneb uute õpilaste registreerimine ja esimesed koolitunnid teistes klassides.

Palume kõiki selle teadaande lugejaid omapoolselt kaasa aidata, et käesolev teadaanne levineks igasse kodusse, kus leidub koolikealisi noori, kuna senised kogemused näitavad, et lastevanemail on tahet, aega ja võimalusi oma lastele eestikeelse hariduse pakkumiseks.

Kohaliku omavalitsuse, haridusosakonna ja provintsi ning föderaalvalitsuse toetuste abil püütakse õpilaste eesti kooli saatmise kulud hoida nii madalad kui võimalik. Õppevahendid ja õpikud on ka sel aastal kooli poolt tasuta.

Koolikomitee

ILMUS

ARVO MÄGI

LIIVIMAA JUTUD

14 juttu aastast 1351 tänapäevani

Hinnad tellijaliikmeile:	üksikraam. br.	köit.	poolsari (6 raamatut) br.	köit.
USA ja Kanada	$9.50	$11.70	$53.—	$66.—

Kaanehind mitteliikmeile: br. $12.—, köit. $16.—

ESINDAJAD KANADAS:

A. Viirlaid, 63 Glen Davis Cresc., Toronto M4E 1X7, Ont.; Estonian Publishing Co. „Meie Elu", 958 Broadview Ave., Toronto M4K 2R6, Ont.; E. Kalm, R.R. 2, Breslau, Ont. N0B 1B0; E. Kivestu, 588 Westluke Ave., Montreal H4X 1P7, Que.; V. Lenk, 511 Lawson Rd., London, Ont. N6G 1Y1; V. Metski, 6 Dawn Rd., St. Catharines L2N 4M7, Ont.; L. Normet, 343 Cannon St. E. Hamilton, Ont. L8L 2C1; K.Pikker, 3876 Pandora St. N. Burnaby, B.C. V5C 2A5; V. Sprague, 2313 Samuel Drive, Ottawa K1G 3C3, Ont.; U. Veedler, 47 Kent Ave., Sault Ste. Marie, Ont.

Lasteaed algab

Toronto Eesti Seltsi Lasteaed alustab tegevust laupäeval, 17. septembril kell 9.30 Eesti Maja klassiruumides, 958 Broadview Ave. Tegevus toimub viies klassis — 3—7-aastastele lastele. Eriklass eesti keelt mittevaldavatele lastele. Informatsiooniks helistada lasteaia juhatajale, Helle Arrole, tel. 449-4909.

TÖÖTAN HOOAJA LÕPUNI

karikaturistina

Ontario Place'is lastekülas.

KÕIK TERETULNUD!

Hinnad: $3.00 lastele alla 12 a.
$4.00 täiskasvanuile

A. VOMM

Sündmuste kalender

Neljap., 8. sept. kell 7.30 õ. T. Eesti Maja suures saalis kõnekoosolek... Okupeeritud kodumaa olukorrast kõneleb Aarne Vahtra end.. Eesti Kultuuriministeeriumi teatrite valitsuse juhataja.

Laup., 10. ja pühap. 11. septembril Jõekäärul Kalevi IV etniline võrkpalliturniir ja P.-Ameerika Balti kergejõustikuvõistlused.

Loeng kolmest Balti riigist 1940–1980

Kolmapäeval 31. aug. õhtul toimus Tartu Instituudi korraldusel loenguõhtu, kus prof. dr. Rein Taagepera kõneles ligemale sajale huvilisele kolmest Balti riigist, Leedust, Lätist ja Eestist 1940—1980, sarnasustest ja erinevustest nende kujunemisel järelsõjaaegseil aastail.

Õhtu avas lektori tutvustamisega instituudi juhatuseliige Kaja Telmet, misjärele põhjalikus ettekandes dr. Taagepera analüüsis kolme Balti riiki jagamas samasugust saatust N. Liidu ülemvõimu all. Ehkki üldpilt olukorrast on peaaegu samane, on seal siiski mitmeidki erinevusi, mis tingitud usulisest tagapõhjast, katoliiklikust Leedust ja luterlikust Lätist ja Eestist. Vaadeldes rahvastiku kaotusi sõjas ja küüditamistes, on need protsentuaalselt rahva arvust peaaegu samad. (Avaldame kokkuvõtte prof. R. Taagepera ettekandest lähemal ajal meie ajalehes).

Kalasportlased võistlesid Simcoe järvel

Pühapäeval, 27. augustil korraldas Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Selts käesoleva hooaja viimase kalapüügivõistluse Simcoe järvel Royal Beachi ja indiaanlaste vahelisel lahel.

Võistlus algas kell 8 homm. ja lõppes kell 12 päeval. Kogunemiskohta, seltsi varahoidja F. Aaadli õuele pidid võistlejad kogunema kella üheks, kus toimus kalade kontrollimine ja kaalumine.

Kaalumisel selgus, et kõige suurema havi oli püüdnud Valter Kongats landiga, raskusega 3 kg 370 g, teise suurema Eduard Lood 3 kg 210 g ja kolmanda Hugo Allismaa (Seedriorult) 2 kg 960 g havi. Seltsi sekretäri Ed. Saare eriauhinna bassile võitis Alf Niiländer, kala raskus 0.76 kg. Peale auhindade väljajagamist, mida toimetas seltsi esimees hr. Riko, „kinnitati" keha kuumendatud viini-vorstidega.

J. S-gi

Kalapüügivõistlusest osavõtjad. Ees pingil istuvad vasakult Hugo Allisma, kelle püütud 2.960-g havi tuli kolmandale kohale, Eduard Lood teisel kohal 3.210 g haviga ja esikoha saanud Valter Kongats 3.270 g haviga: seltsi sekretäri Ed Saare eriauhinna sai Alf Niiländer bässi eest. Foto: J. Säägi

wintario

1. septembril toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 305675, $10.000 võitsid piletid nr-d 666497 ja 552326, $1000 — 04421, $100 — 9254, $10 — 653, $50 segijärjekorras numbrid 230617 ja tasuta piletiraamatu numbrid 97. Müstilise nädala preemiavõidu, $500 võitsid piletid numbritega 25222.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS

SEINAST-SEINA JA LAHTISED

ERIK LOKBIK — 447-9834

Loodus kutsub

133 piltilusat mänguväljakut teile külastamiseks ja avastamiseks.

Ontario Provincial Parks

Ministry of Natural Resources — Ontario

Alan Pope, Minister
William Davis, Premier

Lähemaks informatsiooniks helistage

965-4008

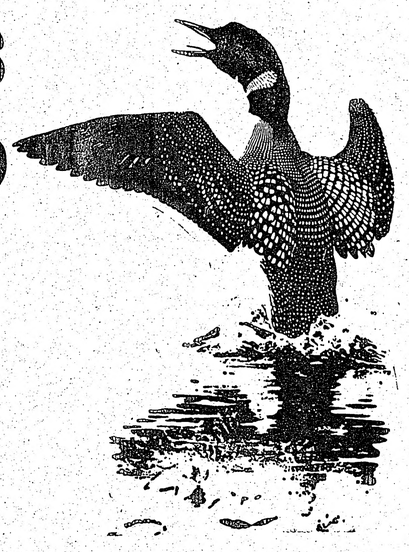

TORONTO EESTI GÜMNAASIUM vajab

A. H. TAMMSAARE

TÕDE ja ÕIGUS I osa

Palume helistada — Edgar Marten, tel. (416) 241-4050
või saata — 45 Laurelwood Cresc., Weston, Ont. M9P 1L5

Kas olete huvitatud soome keele õppimisest?

TORONTO SOOME KEELE KOOL

alustab registreerimisega 14. sept. Armour High Public School'is (Wilson Rd., idapool Avenue Rd.) kell 6.45 õ. Tunnid algajatele ja edasijõudnutele.

Lähemalt tel. 221-1665, Hans või Terttu Myrskog.